

NÁZORY ŽÁKŮ STŘEDNÍCH ŠKOL NA VÝCHOVU DĚTÍ V RODINĚ

Bc. Jiřina Pumprlová

Diplomová práce
2019

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Jiřina Pumprlová**
Osobní číslo: **H17416**
Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Názory žáků středních škol na výchovu dětí v rodině**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek vztahujících se k manželství, rodině a výchově.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu a jejich shrnutí.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BAKOŠOVÁ, Zlatica. Sociálna pedagogika ako životná pomoc. Bratislava: Public promotion, 2008. ISBN 978-80-969944-0-3.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

KOLESÁROVÁ, Karolína. Životní styl v informační společnosti. Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2016. ISBN 978-80-7452-119-5.

KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ et al. ČLOVĚK-PROSTŘEDÍ-VÝCHOVA: K otázkám sociální pedagogiky. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.

RENZETTI, Claire M. Ženy, muži a společnost. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0525-2.

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce:

21. listopadu 2018

Termín odevzdání diplomové práce:

18. dubna 2019

Ve Zlíně dne 21. listopadu 2018

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 13. 5. 2019

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výtisky, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užíje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat náhrady chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tématem předkládané diplomové práce jsou názory žáků na manželství a výchovu dětí v rodině. Jejím hlavním cílem je zjistit, jaký pohled zaujímají mladí lidé ve vztahu k manželství a rodině. Práce je rozdělena do dvou částí. Teoretická část se zabývá tématem rodiny a manželství, zaměřuje se na výchovu dětí v rodině. Z poznatků uvedených v teoretické části práce vychází část praktická. Ta se zabývá kvantitativním výzkumem, jehož cílem je zjistit, jaký postoj zaujímají žáci k manželství, rodině a výchově dětí v ní. V rámci výzkumného projektu byl vytvořen dotazník. Respondenty v něm byli žáci tří středních škol. Nejzajímavějším výsledkem dotazníku byla shoda žáků, která dokazuje, že k uzavření manželství nás vede především láska. Většina žáků by chtěla mít děti, které by měly být vychovávány v rodině.

Klíčová slova:

Manželství, partnerství, rodina, komunikace, životní styl, výchova, rodinné role.

ABSTRACT

The topic of the presented diploma work is the opinions of students of marriage and upbringing of children in a family. Its main goal is to find out the point of view of young people of marriage and family. The work is divided into two parts. The theoretical part deals with the topic of a family and marriage and is focused on the upbringing of children in a family. The practical part is based on the findings stated in the theoretical part. The practical part deals with the quantity research the aim of which is to find out the point of view of students toward the marriage, family and upbringing of children in a family. A questionnaire was created within the research project. The respondents of this research were the students of three secondary schools. The most interesting result was the concordance of students in the fact that proves that the main factor leading us to enter the marriage is mainly love, and most students would like to have children who would be brought up in a family.

Keywords:

Marriage, partnership, family, communication, lifestyle, upbringing, family roles.

Ráda bych poděkovala panu Mgr. Jakubu Hladíkovi, Ph.D., za odborné vedení, cenné připomínky a pomoc při zpracování mé diplomové práce.

Také děkuji své rodině za podporu a trpělivost.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 MANŽELSTVÍ.....	12
1.1 MANŽELSTVÍ A JINÉ FORMY UZAVŘENÍ SVAZKU	14
1.2 ROLE MANŽELŮ A KOMUNIKACE V MANŽELSTVÍ	17
1.3 MANŽELSTVÍ A RODIČOVSTVÍ.....	19
2 RODINA.....	23
2.1 FUNKCE RODINY	24
2.2 DĚLENÍ RODINY	26
2.3 ŽIVOTNÍ STYL.....	27
3 VÝCHOVA V RODINĚ	30
3.1 STYLY VÝCHOVY.....	31
3.2 VÝCHOVA DĚTÍ V RODINĚ	33
3.3 VÝCHOVA DĚTÍ V NEÚPLNÉ RODINĚ	36
II PRAKTICKÁ ČÁST	39
4 VÝZKUMNÁ ČÁST	40
4.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	40
4.2 CÍL VÝZKUMU	41
4.3 METODA SBĚRU DAT	42
4.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR	42
4.5 VÝSLEDKY VÝZKUMU	44
5 INTERPRETACE DAT.....	53
ZÁVĚR	64
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	65
SEZNAM TABULEK.....	68
SEZNAM PŘÍLOH.....	69

ÚVOD

Rodina je základní společenská skupina. Za několik desetiletí prošla určitým vývojem a zaznamenala mnoho změn. Je prostředím, ve kterém vyrůstáme, učíme se základním dovednostem, zvyklostem, hodnotám a tradicím, které formují naši osobnost. Téměř každý člověk si přeje žít ve fungujícím partnerském vztahu a chce být součástí spokojené rodiny. Partnerský vztah je odpovědná záležitost a vyžaduje i dodržování určitých společenských norem. Rodina a rodičovství tedy patří k tématům, která mimo osobní zainteresovanosti byla a jsou předmětem zájmu jak široké veřejnosti, tak i zkoumání z řad odborníků. Lze se setkat s různými názory na dnešní rodinu, i s takovými, že se dnešní česká rodina ocitá v krizi. Důvodem pro toto tvrzení je skutečnost, že mladí lidé přestávají rodiny zakládat nebo jejich zakládání odsouvají do pozdějšího věku či žijí v nesezdaném soužití. V rodinách se rodí stále méně dětí a velký počet manželství se rozvádí. Podle psychologů se lidé obávají závazků do budoucna, odpovědnosti a velkých finančních nákladů spojených s manželstvím a dětmi. To vše nás přivádí k otázce, jakou hodnotu má pro dnešní mladé lidi manželství a rodina.

Děti představují budoucnost našeho národa. Do jaké míry do nich investujeme my, do takové se nám jejich vděčnost také vrátí. Mnohdy se nad touto myšlenkou pozastavím a pozoruji děti, s nimiž pracuji, ale i ty, které mám doma a přemýšlím, kde budou ony za 15 nebo 20 let. Jak se bude vyvíjet jejich partnerský život? Dnes je to všechno jen pohled do budoucna, ale za určitou dobu to bude realita. Uvidíme je jako spokojené manžele a manželky nebo zdeptané samotáře? Je velice důležité, jaké hodnoty jsou mladým lidem předávány a vzory, které jsou jim ukazovány v rámci vlastní rodiny. Oni je jednou předají dál svým potomkům. Cílem této diplomové práce je pokusit se nastínit, jakým směrem se bude ubírat další vývoj manželství a jakou má tradiční rodina šanci na své pokračování v dnešní době.

Diplomová práce je složena ze dvou hlavních částí. První část je teoretická, obsahující tři hlavní kapitoly. Pojednává o rodině a její hodnotě ve společnosti. Uvádíme také příklady z literatury. V první kapitole rozebíráme první základní pojem vztahující se k dané problematice, manželství. Určujeme jiné formy soužití, komunikaci mezi manželi, roli manželů a následně jejich rodičovství. V rámci druhé kapitoly se zabýváme rodinou. Představujeme funkci rodiny, dělení a životní styl dnešní rodiny. Ve třetí části přibližujeme výchovu dětí. Uvedeme styly výchovy a možnosti výchovy v rodině úplné a v rodině neúplné. Cílem

teoretické části je podat základní informace k danému tématu a vytvořit tak základ pro praktickou část.

Druhá část bakalářské práce reprezentuje praktickou část, která je zaměřena na vymezení dotazníkového šetření. Pomocí kvantitativního výzkumu, kde respondenty byli žáci vybraných středních škol, se zaměříme na názory a postoje dnešních žáků k manželství a rodině. Největší část je zde věnována zpracování a prezentování výsledků z dotazníků. V závěru praktické části provedeme celkové vyhodnocení získaných výsledků.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 MANŽELSTVÍ

Prvním krokem před uzavřením manželství bývá zasnoubení. Je to nepsaná dohoda mezi mužem a ženou, že společně uzavřou manželství. Zrušit zasnoubení lze snadno a neformálně, není nijak zákonem definováno. V právním řádu byl zaveden pojem snoubenci. Za snoubence je považována žena a muž, kteří chtějí uzavřít manželství. *Manželství je zákonem definováno jako trvalé společenství muže a ženy, jehož hlavním úkolem je založení rodiny a výchova dětí. Uzavírá se svobodným a úplným souhlasným prohlášením muže a ženy o tom, že spolu vstupují do manželství, které se činí veřejně, slavnostním způsobem, v přítomnosti dvou svědků.* (Šmolka, Mach, 2008, s. 109)

Většina z nás si o manželství myslí, že je to vztah založený na lásce, nikoliv pouze na právu. Je to partnerský vztah, v němž oba táhnou za stejný provaz. Vždy tomu tak ovšem nebylo, v minulosti byli sňatky předem domlouvány, aniž by se partneři dříve znali. Manželka plnila domácí povinnosti a muž musel ji i rodinu finančně zabezpečit. Dnes většinou pracují oba partneři a o povinnosti v domácnosti se vzájemně dělí.

Renzetti (2005, s. 231) uvádí, že *většina vdaných žen je zaměstnána mimo domov podobně jako jejich manželé, a přestože muži v rodinách, kde jsou zaměstnáni oba manželé, tráví domácími pracemi více času než ti muži, kteří jsou výhradními živiteli rodiny, stále jich dělají méně, než jejich manželky. Manžel obvykle vyjadřuje ochotu své manželce s domácími pracemi „pomoci“, avšak i v těch párech, kde vydělávají oba partneři, je mezi muži i ženami rozšířeno přesvědčení, že domácí práce jsou v zásadě prací „ženskou“, ať už jsou na čas ženy kladeny jakékoli další nároky* (Shelton, 1992, Wilkie, 1993).

Ovšem filozofové všedního dne tvrdí, že život je škola. Je-li tomu tak, pak intimní vztah a manželství jsou jakýmsi druhem elitní univerzity. Tady stojíte před nejtěžší zkouškou, tady se můžete naučit nejvíce a vyrůst – ale také nejvíce přijmout... Tak to zařídila příroda. (Zurhorstová, 2007, s. 33)

Podle Občanského zákona § 655 je manželství *trvalý svazek muže a ženy vzniklý způsobem, který stanoví tento zákon. Hlavním účelem manželství je založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc.* ([https://zakony pro lidi.cz/cs/2012-89](https://zakony.pro lidi.cz/cs/2012-89))

Satirová (1994, s. 132) ve své knize píše, v jaká zlepšení po svatbě ženy a muži doufají: *Ženy nejčastěji doufají v to, že budou mít muže, který ze všech lidí na světě bude milovat jen je, bude je respektovat a oceňovat, bude s nimi hovořit takovým způsobem, aby byly*

rády, že jsou ženami, bude při nich stát, utěšovat je a sexuálně uspokojovat a v období stresu jim bude stát po boku. Co se týče mužů, Satirová (1994, s. 132) uvádí jejich nejčastější motivaci: Muži většinou říkali, že chtějí ženy, které se postarají o jejich potřeby, budou se těšit z jejich síly a těla, budou je považovat za moudré vůdce a budou také ochotné jim v případě potřeby pomoci. Přáli si dobré jídlo a dobrý sex.

Manželské soužití není vždy jednoduché, i když se ženy a muži svými vlastnostmi moc neliší. Není to tím, že jeden by byl z Marsu a druhý z Venuše. V něčem se doplňují a v něčem mají naopak odlišný názor. Americký psycholog Robert Sternberg, nám popisuje 3 pilíře soužití:

- Podpora, porozumění, důvěra, snaha pomoci, to vše chceme prožívat a zároveň to samé očekáváme i od svého partnera. Život s tímto člověkem chceme hodnotit kladně, pohlížíme do jeho osobnosti zájmů, motivů a hierarchie hodnot.
- Chemie, řada hormonů a jiných látek, které navozují pozitivní ladění organismu, a vzájemně harmonizuje ladění na frekvenci sexu. Sexuální přitažlivost a pozitivní reakce na dotyk, tedy takzvaná kladná chemie. Zvýšení hormonu kortizonu se objevuje jak při zamilovanosti, tak i ve stresu. Možná se tím chce naznačit, že láska nehněvaná není milovaná. Přítomnost svého partnera v době zamilovanosti je hodnota, přímo povolený doping.
- Oddanost a loajalita. Mít snahu jednat společně a mít společné cíle. Vědomá snaha, rozhodnutí i v nepříznivých podmínkách udržet vztah. (Novák, 2010, s. 45 – 46)

Co ženy a muži očekávají od manželství, tato otázka může být rozdílná. Partnerskou oddanost si každý představuje jinak. Žena si ráda popovídá, projevuje své pocity i trápení a je pro ni ideální, když jí muž naslouchá a poskytuje citovou podporu. Je pro ni důležité duševní porozumění. Muž by měl být schopen ocenit její úsilí a práci, jednoduše vycítit, co žena potřebuje. Svým jednáním a způsoby ji neustále přesvědčovat o své lásce. Představy muže jsou poněkud jiné. Uvařeno, uklizeno, vypráno, tedy uspokojení základních potřeb, tak jako byl zvyklí od maminky a to nejlépe v určité vhodné době, aby ho to nijak neomezovalo. Sex, kdykoliv se mu zachce, neustálý obdiv, nezatěžovat starostmi, nezařizovat, žádné opravy v domácnosti. I takové mohou být představy mužů. (Novák, 2010, s. 47 – 49)

1.1 Manželství a jiné formy uzavření svazku

Manželství jako nezrušitelnou instituci pojímalo křesťanství. Jednou založená rodina se považovala za doživotní. Po přechodu na státní zákonnou formu manželství, tedy občanské smlouvy, již garance doživotí pomalu vymizela. Na její místo nastoupila láska a sexuální přitažlivost. Tím vzrostl počet rozvodů a opakovaných manželství. Vstupá také podíl manželských párů, kteří se dobrovolně rozhodli nemít děti. (Možný, 2006, s. 22)

Vždycky se bereme z nějakého důvodu. Většinou ale přesně tyto důvody se stávají naším osudem. (Zurhorstová, 2007, s. 59)

Zákon nám udává, že sňatek může být církevní, nebo civilní. Je to veřejný slavnostní obřad za přítomnosti svědků. Zákon uvádí veškeré formality, které musí být splněny pro uzavření manželství, o neplatnosti manželství, o povinnostech a právech manželů, o vybavení rodinné domácnosti, o majetkovém právu manželů, až po zánik manželství. ([https://zakony pro lidi.cz/cs/2012-89](https://zakony.pro lidi.cz/cs/2012-89))

Mladí lidé sami uvažují o společném soužití a často se rozhodují o formě normy, jak žít. S papírem, tedy uzavřít sňatek, či na hromádce, bez zbytečných formalit. Vždyť přece žádný papír není zárukou šťastného manželství. Ovšem rituály, mezi něž můžeme zařadit i svatbu, jsou generacemi prověřené hodnoty a mají svůj společenský význam. Svatba by neměla být pouhým divadlem a velkou hostinou pro hosty, ale svobodným rozhodnutím sdílet svůj život s partnerem v dobrém i zlém. Velký význam má i pro rozvodovost. Formality spojené s rozpadem manželství jsou mnohdy nastaveny velmi vysoko. Často se stává, že manželé k sobě najdou znovu cestu a potřebný čas i prostor pro vyřešení a zvládnutí krize. Naopak se ale může stát, že spolu zůstanou dvojce, pro které by byl rozvod vysvozením. U nesezdaných párů tato bariéra chybí, a sebemenší rozepře může takový vztah ukončit. Nemusí řešit žádné formality ohledně rozchodu, a tak se nemusí nikdy více setkat. (Šmolka, Mach, 2008, s. 45 – 46)

Jaký věk je nejvhodnější při vstupu do manželství? Studie prokazují, že manželství uzavřené před devatenáctým rokem bývají nejvíce neúspěšná. Většina mladých nevěst je v době sňatku těhotná, což zvyšuje nestabilitu svazku. Nevěstám mladších osmnácti let musí v naší republice sňatek povolit soud. Společný závazek v tak mladém věku ovlivňuje i kariérní růst snoubenců. Mladí snoubenci jsou vesměs osobnostně i mentálně nezralí a mají v manželství nepřiměřená očekávání. V posledních letech, a to i vlivem vzestupu antikoncepce, počet těhotných a mladých nevěst poklesl. (Možný, 2006, s. 221)

Novák (2007, s. 26) ve své knize uvádí, že věkovou hranici ovlivňují různé faktory. Studie ukazují, že *neproblémový rozsah věkového rozdílu je rozpětí, kdy muž je o 10 až 12 let starší a na druhé straně je žena starší maximálně o 2 roky. Riziko se zvyšuje, je-li „v den svatby ženichovi méně než 20 let nebo nevěstě méně než 18 let.“ Dále pak, pokud jeden nebo druhý uzavírají první sňatek ve věku 35 let a více. Statistická jasná data doplňuje rizikovost sňatku, „jemuž předcházela známost, která trvala méně než půl roku“.*

Věková hranice je představa o vhodném vstupu do manželství. Zde je však také nutné přihlídnout k charakteru člověka, zralosti a typu osobnosti. Každý je tak star, jak se cítí. Někdo se cítí mlád ještě v padesáti a někdo může dávat přednost usedlejšímu životu již v pětadvaceti. Často můžeme vidět staršího muže s výrazně mladší ženou, ale i naopak mladší muž může imponovat starší ženě. (Novák, 2007, s. 26)

V dnešní době mívají muži, ale i ženy, spousty zájmů a koníčků, kterým dávají přednost před manželstvím – nechtějí se tedy příliš se vázat. Před 20 lety to byli spíše maminčini mazánci, jejichž problém byl v nezralosti jedince. Dnes si ženy stěžují na složitou komunikaci s muži. Odkládají manželství často kvůli budování kariéry a poté si zvolí za partnera mladšího muže, protože jak bonmot říká: *Muž po pětatřicítce je buď ženatý, zadaný, mrtvý nebo psychopatický.* (Novák 2007, s. 41)

Láska bývá hlavním důvodem k uzavření manželství. Je to lidský cit, který však v romantické podobě trvá pouze krátkodobě. Vztah mezi chováním a láskou není jednoduchý ani přímočarý. Často připomíná rčení *o hlazení do vyhlazení.* (Novák 2010, s. 42)

Satirová (1994, s. 135) ve své knize uvádí, že láska je cit, který přichází sám, bez nějaké příčiny. Buď existuje, nebo ne. Nejde vynutit, ani uzákonit. Tak jako o všem, na čem nám záleží, aby zůstalo krásné, tak i o lásku musíme pečovat. Je jako semínko, které jsme zasadili do země, a podařilo se mu vyklíčit. Ale bez výživy a vláhy by později uvadlo. Aby láska vytrvala a vzrůstala, je potřeba ji stále vyživovat. Pokud dvojice chápe, že se o lásku musí pečovat, že to není samozřejmost, pak se zájem a láska z dob námluv a společného chození rozvíjí také v manželství.

Dalším možným svazkem soužití je soužití nesezdaných párů, heterosexuálních i homosexuálních. Patří do kategorie jiných rodinných domácností vedených mužem nebo ženou. Procentuální odhad, kolik je takových párů, je pravděpodobně zkreslený. Důvodem je skutečnost, hlavně v případě soužití gayů a leseb, i obava z reakce veřejnosti. Proto,

z důsledku homofobie se často jako intimní partneři na veřejnosti neprezentují. (Renzetti, 2005, s. 217)

Registrované partnerství se stanovuje podle zákona 115/2006 Sb. Je to soužití dvou osob stejného pohlaví. Počet homosexuálů ve společnosti je podle výzkumů kolem 2 % mužů i žen. Od roku 1992 už není homosexualita považována za duševní poruchu, nemoc, nebo úchylku. Nejde se jí naučit, je spíše geneticky vrozena. Pro mnoho rodičů je velmi těžké vyrovnat se skutečností, že jejich dítě je homosexuál. (Volemanová, Vebrová, Derzsiová, 2010, s. 186, 190)

Pokud vše v manželství nefunguje tak, jak má, může dojít i k jeho rozpadu. Kdo za to může? Důvodů může být více. Až třetina rozvádějících se párů označuje za důvod „neshody s tchýní“. Výzkumy ukazují, že nebezpečná tchýně je většinou manželova matka. Muži většinou problémy s tchýní nemají. Jde spíše jen o popichování, které u většiny mužů žádnou averzi vůči tchýni nevyvolá. U více než poloviny zkoumaných manželství docházelo k rozporům mezi snachou a její tchýní. Jejich neustále vměšování se do života a některých intimních problémů mladého páru mohou snachy brát jako neřešitelný problém a začínají přemýšlet o rozvodu. Ale všechny tchyně nejsou tak hrozné, u druhé poloviny zkoumaných manželství mohou být tchýně milující a obětavé, nebo nejhůř neutrální. (Pease, 2003, s. 171 – 173)

Průzkumy dále ukázaly, že ženy se méně angažují v politice než muži. Ovšem častěji než muži patří mezi členky nějaké církve. Přesto rozdíl v náboženském přesvědčení nemá žádný zásadní dopad na vyvolání problému v manželství. (Novák, 2007, s. 30)

Nevěra je označována za strašáka každého vztahu. Veřejný průzkum ukazuje, že 66 % českých ženatých mužů a 46 % žen bylo svým partnerům nevěrných. Do jaké míry je nevěra pro vztah ničivá, záleží na pevnosti konkrétního vztahu. Nevěra nemusí vždy skončit rozvodem. Ve většině případů dokonce nevěra ženy nebývá odhalena. (Volemanová, Vebrová, Derzsiová, 2010, s. 110 - 111)

Dnešní nevěra se však přece od té nevěry našich předků trochu liší. Zejména se to týká zvýšeného nebezpečí prozrazení, které jde ruku v ruce s rozvojem moderních technických prostředků. Nejčastější příčinou prozrazení nevěry bývá totiž zejména mobilní telefon a SMS zprávy. S nevěrou je to vůbec těžké. Dokonce prý může v určitých případech přispívat k utužení vztahu. (Uzel, 2010, s. 46)

1.2 Role manželů a komunikace v manželství

Díky výzkumům, které se u nás prováděly, Novák (2010, s. 41) ve své knize uvádí, že dítě bude v dospělosti zastávat samo mužskou a ženskou roli, kterou se naučilo do svých rodičů. Pokud ho ale role převzatá od rodičů bude odpuzovat, bude si dítě v dospělosti hledat jiné vzory, které mu budou vyhovovat. To se stává jen ojediněle. Ve většině případů se bude chovat tak, jak se to dříve doma naučil. Vzor rodiče opačného pohlaví má vliv i na výběr budoucího partnera. Pokud rodič opačného pohlaví zastává imponující roli v rodině, stává se vzorem pro volbu životního partnera. Pokud tomuto vzoru partner alespoň trochu odpovídá, je zde předpoklad poklidného manželství. Ovšem v opačném případě, kdy rodič opačného pohlaví zastával nedůstojně svou roli, je to zdrojem různých konfliktů v manželství. I když je vybrán protějšek sebelépe, vždy mu něco chybí. Je prokázáno:

- *Ve své ženě nebo muži hledáme přebraz své matky nebo otce.*
- *Pokud byl rodič opačného pohlaví imponující osobností, je volba partnera dle jeho předobrazu zárukou harmonizace vztahu.*
- *Pokud partner odpovídá předobrazu nepřijatelného rodiče, je tato podobnost zdrojem averzních až alergických reakcí. To platí i tehdy, je-li jeho jednání z rozumového hlediska správné.*
- *Nevědomky hledáme předobraz i v případě, kdy nás rodič opačného pohlaví traumatizoval a odpuzoval. Vědomě tedy volíme jiného druhu.*
- *I když je partner jiný než náš předobraz, máme tendence s ním jednat, jako by tomu obrazu odpovídal. Tento fakt je zdrojem různých náznaků, narážek, a někdy dokonce i obtíží se s partnerem dorozumět.*

Biologicky cennější a nenahraditelná v určitých partnerských rolích je více než muž žena. Je odolnější vůči nemocem a dožívá se vyššího věku. Již v dřívějších dobách muž ochraňoval ženu, ta zůstávala v bezpečí jeskyně, zatímco muž byl na lovu. Udržovala oheň, a to se přeneslo i do přítomnosti, žena v rodině „udržuje teplo rodinného krbu“ a muž je živitelem rodiny. Ovšem ze strany feministického proudu se ozývá, že je načase nebýt otrokem zvyklostí a svůj životní styl i své role formovat k individuálním osobnostním charakterům a odlišnostem obou partnerů. (Novák, 2007, s. 33)

Parsonova koncepce rodiny, jež jen zjemnila a formalizovala konzervativní představu přirozené dělby rolí mezi mužem a ženou, chápe jako podstatný atribut mužské role schopnost muže integrovat rodinu do širší společnosti na co nejvyšší příčce stratifikační stupnice.

Podmínkou pro to, aby měl muž šanci uspět, je omezení počtu rolí určujících rodinný status na jednu v rodině, což zároveň funkcionálně racionalizuje konzervativní uspořádání uvnitř rodiny: odstraňuje to soutěživost v páru a zvyšuje rodinnou solidaritu. (Možný, 2002, s. 81)

Vztah mezi manželi nemusí být vždy takový, jaký bychom si přáli. Osud přináší do vztahu různé nepředvídatelné situace, na které nemusí být partneři připraveni. Potom se nabízí otázka, zda ve vztahu zůstat, i když třeba již nefunguje, nebo utéct a tedy manželství ukončit. Při pokusu o záchranu manželství partneři často navštěvují manželské poradny. Manželský život přináší každý den nové a nové situace. Jsou to změny, které se dějí, aniž bychom je někdy mohli ovlivnit. Tyto změny jsou vlastně smyslem života. Něco nového nám přinesou a něco uzavrou. Záleží pouze na komunikaci mezi manželi. Pokud přijde krize a chce ji řešit pouze jeden z partnerů, poté většinou není možné vztah udržet. A to ani kvůli dětem. Domácí všední dny je třeba něčím oživit a začít zasypávat vzniklé propasti. Pokusit se začít znovu, oživit vzpomínky na první setkání, kdy se žilo zcela bezstarostně, a pomaličku si zpříjemňovat den za dnem. Manželství může začít pomaličku ožívat a naplňovat se. Každá maličkost může změnit vztah k partnerovi. (Zurhorstová, 2007, s. 17 – 21)

Komunikace v manželství by měla být opravdová, upřímná, jednoznačná a vést k důvěře a lásce. Pokud komunikace přinese něco nového, zajímavého, nastane ve vztahu oživení, vztah se prohloubí a naplní. Pozor bychom si měli dávat na rozpory ve verbální a neverbální komunikaci. Slova nám sdělují jednu věc, ale gesta mohou vyjadřovat něco jiného. Pokud z rozhovoru vyplývají pochybnosti, necítí se v nich nikdo z nich dobře, jeden vůči druhému se začne bránit. Mohou začít hledat naplnění vztahu jinde – v práci, v dětech, nebo jiném sexuálním partnerovi. (Satirová, 1994, s. 76 - 77)

Novák (2002, s. 48 - 49) ve své knize popisuje, že základem úspěšného dialogu mezi manželi, tedy asertivního dialogu, je klidné, vyrovnané a sebejisté vystupování manželů. Mluví jasně, otevřeně a způsobem, který ani jednoho z nich neuráží. V opačném případě komunikace, kde je skryt nádech ironie nebo agresivní gesta, jde spíše o formu boje, než o efektivní komunikaci.

Peas (2003, s. 303) popisuje lež, jako součást komunikace mezi partnery. Výzkumy a experimenty dokazují, že ženy i muži lžou stejně často. Jediný rozdíl je v tom, o čem lžou. Muži velmi rádi lžou o tom, jak pestrý život vedli v mládí, lžou, aby vypadali oni sami lépe a často hlavně aby se vyhnuli hádkám. Kdežto ženy lžou, aby nenarušily vztah a aby se

ostatní cítili dobře. Ženy rozumí více řeči těla a jsou prozíravé. Zdálo by se, že muži lžou více, ale není to pravda, jen jsou častěji nachytáni.

Radim Uzel (2010, s. 46, 59) ve své knize *Nevěra a co s ní* poukazuje na to, že počet nevěrných manželů v druhé polovině dvacátého století trochu narůstá a nevěrných manželek velmi přibýlo. Nevěra se v dnešní době poněkud liší od dřívější doby, hlavně co se týká nebezpečí prozrazení. Nejčastější příčinou bývá mobil a SMS zprávy. Rozdíl je také mezi mužskou a ženskou nevěrou. Muži často mívají pouze náhodný styk, ženy ale mají tendenci navazovat trvalejší vztah. Ženy bývají nevěrné z lásky, muži pro sex. Manželský trojúhelník, tedy manžel, manželka, milenec nebo milenka je svízelná situace a vede k problémům dvojího života.

1.3 Manželství a rodičovství

Většina manželských párů touží po dítěti. Z jeho narození se radují, ale málokdy tuší, jak se jim tím jejich život změní. Nemusí být na změnu připraveni a mohou přijít problémy. Dítě má své potřeby a už například nedostatek spánku rodičů může narušit soužití, přibývá napětí a klesá spokojenost s manželstvím. Tyto náročné situace zasahují hlavně ženy. I když dnes již je zcela běžné, že většina otců je u porodu dítěte, v prvních týdnech dítě vyžaduje péči matky. Mužů, kteří zvládají u tak malých dětí přebalování, koupání a krmení je poměrně málo. Otcové se starají o své děti nejvíce mezi pátým a patnáctým rokem, kdy se z nich stávají partáci. (Renzetti, 2005, s. 235)

Možný (2002, s. 126) popisuje, že *nejvýznamnějším přechodem v rodinném cyklu je přechod k rodičovství. Je to zároveň patrně nejvýznamnější přechod v našem životě běhu a to, že máme anebo mohli bychom mít rozhodnutí o něm ve svých rukou, ho nečiní lehčím, spíše naopak.*

Rodičovství je také o hledání životní rovnováhy. Rovnováhou máme na mysli správný poměr mezi pravidly a láskyplnou výchovou. Dostatečná shovívavost a laskavost by měla vyvažovat přísnost a učení dětí správným návykům. Budováním laskavého a interaktivního vztahu vzbuzuje v dítěti pocit bezpečí. Pochvaly, hry, navazování očního kontaktu vytváří pozitivní pouto. Zároveň však rodič musí fungovat jako učitel, který dokáže opravovat špatný návyk, nikoli dítě pouze trestat. Ukázat dítěti, jak se zachovat a postupovat v určité situaci, aby si osvojilo správné sociální dovednosti. (Purvis, Cross, Sunshine, 2013, s. 26)

Během studia na střední škole se děti začínají od rodičů osamostatňovat. Chtějí mít více prostoru pro svůj osobní život, tráví více času mimo domov a bez dozoru. Rodiče se musí smířit s tím, že jsou postaveni trochu stranou. Získáním řidičského průkazu, nebo maturitním plesem přechází jedinec do časně dospělosti. Dobrý rodič bude stanovovat dítěti určité meze, tím mu umožní růst a zároveň zůstat v bezpečí. S dopříváním nezávislosti dětem musí rodič začít velmi brzy, měl by vědět, kdy potěšit a obejmout a poslat zpět na hřiště. Děti jsou samostatné bytosti, o něž rodič jen pečuje a které jdou do života na základě své vlastní motivace a sebeurčení. (Bertini, 2013, s. 80)

Rodičovství bývá v představách některých adolescentů idealizováno, nevědí, jaké povinnosti přináší narození dítěte. Rozpor mezi nejasným, idealizovaným očekáváním a skutečností vede k obranám, které pomáhají situaci subjektivně řešit. Adolescenti rodičovskou roli vždycky nezvládají a často ji ani vnitřně nepřijímají, nedovedou se s ní ztotožnit. Dítě se nestává součástí jejich osobní identity. Subjektivně nadměrná dávka povinností i omezení se projeví v nespokojenosti s nově vzniklou situací a vznikem obranných mechanismů. Mohou mít charakter agresivity vůči předpokládanému viníkovi (partnerovi) nebo půjde o prostý únik ze situace. Většinou takovou zátěž nevydrží ani partnerství a rozpadá se. (Vágnerová, 1999, s. 229)

Rodičovská moudrost se dostaví, když zavřete pusy, otevřete duši a budete pozorovat očima. Do té doby jsou všechno jen dohady. – Vicki Hoefle. (Hoefle, 2013, s. 104)

Mateřství

Žena, která pečuje o dítě a vychovává ho bez ohledu na pokrevní pouto je ze sociálního pohledu matkou. Ovšem matka, podle českého právního řádu je vždy žena, která dítě porodila. Matky bývají ke svým dětem přehnaně ochranné, jsou s nimi dětmi spjaty více než otec. Dávají dětem méně volnosti, mívají touhu vzít na sebe problémy dítěte, dokážou vycítit, jak dítěti je, co si myslí a co zrovna prožívá. Výzkumy prokázaly, že dítě krátce po porodu dokáže rozpoznat hlas své matky. Matky s dětmi komunikují více zjednodušeně, stále opakují určitá slova, aby pomohly dítěti porozumět. Komunikace probíhá již od prenatálního období. A jsou to opět matky, které mívají velký vliv na budoucí partnery svých dětí. Dcera se od matky učí svou ženskou roli. Synové, podle toho jaký vztah měli s matkou, budou mít vztah i se svou ženou. (Kunhartová, Potměšil, Potměšilová, 2017, s. 13 - 14)

Otcovství

Otec je rodič mužského pohlaví. Ze sociálního pohledu je to muž, který se o dítě stará a pečuje o něj, aniž by byl i otcem biologickým. Z biologického hlediska je to muž, jehož spermie splynula s vajíčkem matky dítěte. Otcovství není samozřejmostí, případné neshody ohledně otcovství se určují podle českého právního řádu. Otec se odlišuje od matky svou komunikací, způsobem hry, který bývá více vzrušující a riskantní. Děti často v otcích cítí kamarádský vztah a s oblibou vyhledávají kontakt s ním. Otcové méně vnímají komunikační schopnosti dítěte, což je pro dítě náročnější. Intenzivnější komunikace mezi otcem a dítětem bývá častěji v rodinách žijících spolu. Nedostatečný kontakt dítěte s otcem může mít za následek více poruch v komunikačním procesu. Otcové mají i jiné výchovné styly, které ovlivňují rysy osobnosti dětí. U chlapců podporují mužské projevy, pro dívky představují první kontakt s mužským pohlavím. Jejich budoucí milostné a partnerské vztahy bývají ovlivněny tím, jak svého otce vnímali. Dcera si ve vztahu s otcem osvědčuje svoji ženskost, syn se identifikuje s mužskou rolí. (Kunhartová, Potměšil, Potměšilová, 2017, s. 14 - 16)

Otcovství je funkce, říkají psychoanalytici. Už Sigmund Freud velmi zdůrazňoval symbolický charakter otce. Otec plní nejprve funkci separační. Se skutečným otcem se dítě může identifikovat. Imaginární otec, to je ten, kterého člověk může ve svých představách zabít. Je to ideální podoba otce, učitel, vzor. A otec symbolický, ten, kdo dítěti předává své jméno, je nositelem zákona. (Saladin-Grizivatz, 2002, s. 92 – 93)

Existují ale i bezdětná manželství. Někdo se na dítě necítí, ale přesto chce s partnerem žít ve svazku manželském. Také se může stát, že později partneri změní názor a dítě si nakonec pořídí. Pokud ovšem změní názor pouze jeden z partnerů, může také dojít k rozpadu manželství.

V mediálních diskusích často zaznívá, že rodičovství by mělo být plánované a zvolené. Není žádoucí mít „nechtěné“ děti. Na druhou stranu je však rodičovství pojímáno také jako „povinně volitelný předmět“ na cestě k dospělosti. Lze sice volit i „alternativní předměty“, ale pokud bezdětnost volí žena, je to vnímáno jako zvláštní, neženské (Morrell 1994). Volby pro rodičovství a bezdětnost nejsou chápány jako rovnocenné a stejně hodnotné alternativy. Rodičovství je norma. Nebo spíš – jakmile je bezdětnost popisována jako něco nenormálního, z rodičovství se stává norma. Jeden z hlavních rysů většiny více či méně veřejných popisů bezdětnosti (v časopisech, novinách, filmech, seriálech, internetových disku-

sích nebo i v rozhovorech) je důraz na „normalitu“ a „přirozenost“ biologického a genetického rodičovství, nebo spíše mateřství, protože otcovství není věnována stejná pozornost. Spojení žena-matka je popisováno jako mnohem užší než spojení muž-otec, a to sice skrze biologizující koncepty mateřského instinktu a biologických hodin (Hašková a Zamykalová, 2006). (<http://www.socioweb.cz>)

2 RODINA

Rodina je základ státu, to nás učili už ve škole. Je to nejdůležitější instituce v životě člověka, ať už se to týká rodiny, z které pocházíme, nebo rodiny kterou si založíme sami. Ale pojem rodina nelze vyjádřit jedinou definicí. Pro někoho je rodina samozřejmostí, pro jiné to může být velmi vzdálený pojem. Rodina má svá nepsaná pravidla, a aby mohla správně fungovat, je zapotřebí lásky, tolerance, komunikace a důvěry. Může to být takové útočiště před světem, kdy člověk přijde domů a ví, že je tam někdo, na koho se může spolehnout a s kým si popovídat. Existuje mnoho knih od různých autorů, kteří se rodinou a její problematikou zabývají.

Rodina znamená „my“, je třeba o ní uvažovat jako o „nás“. Posun od „já“ směrem k „my“ (tedy od nezávislosti směrem k vzájemnosti) je pravděpodobně jedním z nejnáročnějších a nejobtížnějších rysů rodinného života. (Covey, 2017, s. 27)

Kraus, Poláčková (2001, s. 78) uvádí, že v běžném povědomí dnešního člověka vystupuje rodina jako společně žijící malá skupina lidí spojená pokrevními svazky a úzkými citovými vazbami.

Podle Možného (2006, s. 14-15) je rodina pro člověka určitou jistotou, chrání své členy a měla by plnit své funkce. Poskytuje útočiště v nepohodě. Základní strukturou rodiny je otec, matka a dítě, takzvaně nukleární rodina.

Učebnice sociologie po dlouhou dobu začínaly tvrzením, že rodina je pro sociologii příkladem morfostatické instituce. Představuje sociální zařízení, jehož základním účelem je vytvářet soukromý prostor pro reprodukci společnosti, stísněný proti vířícímu a nepřehlednému světu veřejnému. (Možný, 2006, s. 14)

Na rodinu můžeme pohlížet z různého hlediska, právního, biologického, psychologického nebo sociologického. Klener (1996, s. 940) vymezuje rodinu jako „původní a nejdůležitější společenskou skupinu a instituci“ s hlavními funkcemi reprodukce, výchovy, socializace a přenosu kulturních vzorů.

Rodina (mikrosystém) je zapojena do širšího společenství (mezosystém), k němuž patří sousedé, příbuzenstvo, přátelé a dále do ještě širšího systému sociálních vztahů (exosystém), ten je prezentován například školou, zaměstnáním, službami. Nejširším okruhem je makrosystém, čímž jsou rozuměny instituce celospolečenského rozsahu bez osobních vztahů k rodině (Matějček, 1992). (Kunhartová, Potměšil, Potměšilová, 2017, s. 9)

Definovat rodinu jako systém vypadá jednoduše, ale většina autorů knih o rodině se tomu spíše vyhýbá. Soubor částí a vztahů mezi nimi, tak by se dal definovat systém. Ale zvláštnost rodinného systému je v propojení veřejných, psychologických, sociologických a soukromých prvků, rozkládá se v prostoru a čase, v biologickém a sociálně-historickém kontextu.

Rodiny se neustále musí přizpůsobovat změnám, mezi ně patří i globalizace. Její pohled se vztahuje k rodinným vzorcům chování, k interakcím a sekvencím komunikačních výměn. Kvalita interakcí v rodině ovlivňuje její fungování. V případě řešení problémů nezáleží ani tak na velikosti a závažnosti problémů rodiny, ale právě na reakci rodiny na tyto jevy. (Sobotková, 2001, s. 22 – 25)

2.1 Funkce rodiny

Rodina se vyvíjí, mění, je adaptabilní. Reaguje na podněty, funguje zde zpětná vazba. Jde také o systém průběžné informační výměny. Rodinný systém je tvořen kombinacemi úkolů a pokusů o jejich řešení a výsledků. Už v historii si lidé uvědomovali, že rodina je důležitá. Existovala pravidla, která se v dnešní době už neuplatňují. Rodinu tvoří citová i finanční vazba, ne oddací list, který je někdy brán jako „kus papíru“. Otázkou ovšem nadále zůstává, jak tento partnerský vztah udržet a za jakou cenu.

Pokud chceme partnerský vztah udržet, je s výjimkou těžkých zločinů možno tolerovat prakticky vše. Podstatný je ovšem kontext situace. Méně věcí mohu tolerovat v případě dvou zdravých, bezdětných a na sobě materiálně nezávislých partnerů. Podstatně větší tolerance je nutná, pokud žiji v okolnostech opačných. Zejména, pokud musím brát ohled na dítě.

Je to pouze jeden pohled. Vychází z toho, že „nezávislí“ se mohou rozejít a nic se nestane. Nemusí se tedy smířovat s ničím, co nechtějí. Druhý, a v praxi ověřený pohled ukazuje, že v případě oné nezávislosti mohu, pokud chci, tolerovat téměř cokoliv. Mohu respektovat výstřelky partnera a nic od něho nečekat. Nepotřebuji ani pomoc, ani alimenty. Když přijde domů ve dvě ráno s partou rozjařených kumpánů, nevadí, dospím se někdy jindy. Mohu si dovolit být tolerantní. Mám-li děti a připouštím si za ně zodpovědnost, jsem v kleštích. Na jedné straně mám přejít více, ale zároveň jsou sféry, kde musí jít tolerance stranou.

Nestačí jen zvážit, zda máme nebo nemáme děti. Větší tolerance je vhodná tam, kde protějšek má k dětem dobrý vztah, věnuje se jim a děti ho milují. Důležitým milníkem je i otázka:

„Zvládnou žít bez dětí?“. Pokud je tu riziko, že o děti mihu rozvodem fakticky přijít, a je to pro mne nepředstavitelné, musím tolerovat víc. (Novák, 2010, s. 15)

Rodina by měla plnit své funkce, a proto je nutná přítomnost všech členů. Pokud jeden ze členů z rodiny odejde, ostatní členové by se měli snažit držet vztahy na nejvyšší úrovni. V knihách je funkce rodiny rozdělena:

- Biologicko-reprodukční (sexuální)
- Ekonomicko-zabezpečovací
- Socializačně-výchovná
- Emocionální

Dalšími funkcemi je předávání kulturního dědictví, vzdělávání a socializace. Kulturní hodnoty, základní hygienické návyky, osvojování mateřského jazyka, předávání tradic a zvyků mají pro rodinu velký význam. Dochází tím ke zformování vlastního „já“. (Kunhartová, Potměšil, Potměšilová, 2017, s. 17)

Podle Bakošové (2008, s. 105) je funkční rodina zdravá, normální, harmonická rodina, kde její členové mají svou zodpovědnost, vzájemně se respektují. Je v ní příjemná atmosféra, hodně humoru, živá aktivní komunikace. Dětem je umožněno diskutovat s rodiči, bere se v potaz jejich názor, ale hlavní rozhodnutí je právě na rodičích. Manželé jsou si věrni, členové zvládají chod domácnosti bez problémů a rodina udržuje společenské kontakty s jinými rodinami a přáteli.

Pokud jsou vztahy v rodině zdravé, rodina zůstává funkční i v době stresu, při řešení problémů. Rodina funkční dle Aletta (2009) respektuje všechny svoje členy, členové rodiny jsou k sobě ohleduplní, mohou vyjádřit své názory, přání, sny, myšlenky bez stresu, zahanbení nebo bagatelizace. Členové rodiny mají své soukromí. V rodině funkční nechybí odpovědnost, uznání chyby a omluva, možnost vyjádřit své emoce, taková rodina je otevřená změnám a umožňuje svým členům růst (po profesní stránce, osobní stránce).

Rodinné fungování dle Saubera et al. (1993) je ovlivněno osobním fungováním (spokojenost členů v rodině), manželským fungováním (vzájemný soulad), rodičovským fungováním (pocit obohacení z rodičovské role) a socioekonomickým fungováním (sociální začlenění rodiny a její ekonomická úroveň). (Kunhartová, Potměšil, Potměšilová, 2017, s. 18 - 19)

Vše, co narušuje zdravý chod rodiny, označujeme za dysfunkci rodiny. Jsou to případy, kdy rodiče nejsou schopni plnit své rodičovské povinnosti a nejsou dostatečně uspokojováni

potřeby členů rodiny. *Mlčák (1996) řadí mezi dysfunkční rodiny i rodiny, kde se o potomky stará jeden rodič-samoživitel. S tím nesouhlasí Jamiolkowski (1998). Rodič-samoživitel, nevlastní rodiče, adoptivní rodiče, rozvedení rodiče, prarodiče mohou vytvořit zdravě fungující rodinu (Jamiolkowski, 1998). Dle Matouška (1997) v dysfunkční rodině dochází k popírání nebo neřešení problémů, vzájemná obviňování, potlačování osobní identity. V takové rodině chybí intimita, hranice mezi členy rodiny, komunikace je neefektivní, pravidla jsou nejasná, individuální potřeby jedinců nejsou respektovány.* (Kunhartová, Potměšil, Potměšilová, 2017, s. 19 - 20)

2.2 Dělení rodiny

V současné době jsou nejtypičtější rodiny a dvěma živiteli, kde oba dospělí partneři pracují za mzdu, a rodiny s jedním rodičem-samoživitelem, tedy rodiny, v nichž však domácnost finančně zajišťuje pouze jedna dospělá osoba. Do kategorie „nerodinných domácností“ může být zahrnuto i uspořádání, které Kath Weston (1991) nazývá zvolenou rodinou, tedy soužití lidí, kteří nejsou spřízněni pokrevním příbuzenstvím, manželstvím ani adopcí, přesto se za rodinu považují. Stále častější jsou například spojené rodiny, tedy rodiny vznikající tak, že jeden (nebo oba) z rozvedeného manželského páru s dětmi vstoupí do nového manželství s někým, kdo má rovněž děti, případně nově vzniklý pár přivede na svět ještě děti vlastní. (Renzetti, 2005, s. 216 - 218)

Složení rodiny obvykle bývá: otec, matka děti, teda rodina úplná. Rodina tvořena jedním rodičem a jeho potomky je rodina neúplná. Příčina odchodu jednoho člena rodiny, většinou to bývá otec, ale může to být i matka, bývá různá. Záleží na kvalitě vztahu a příležitosti pro jeho budování. Na důležitosti působení otce v rodině nahlízejí autoři jinak. *Dle Burgesové (2004) otcové nemají žádnou výhradní roli pouze proto, že jsou otcové, nebo proto, že jsou muži. Autorka uvádí, že absence otce v rodině nemá žádný vliv na vývoj pohlavní identity dětí. Důležité je to, co je otec schopen dítěti poskytnout sám ze sebe, zda je schopen dát svým dětem odpovídající péči, kterou potřebují. Naopak Gulášová (2004) píše, že v případě narušení ideálu otce, hledají synové tento ideál mimo rodinu, dostávají se problémy se sebepojetím dítěte, problémy v citové oblasti. Balharová a kol. (2004) potvrzuje, že nepřítomnost otce má vliv na socializaci dítěte. Warshak (1996), Madlafousek (1997), Bakalář (2002) poukazují na to, že chlapci vyrůstající bez otců, vykazují vyšší míru delikventního chování.* (Kunhartová, Potměšil, Potměšilová, 2017, s. 21)

Dnes již není neobvyklé, že jsou děti vychovávány lidmi, kteří je nepřivedli na svět. Jsou to hlavně rodiny, kde se rodiče rozvedli, jeden nebo oba zemřeli, nebo se z nejrůznějších důvodů nemohou o své děti starat. Tyto děti jsou poté částí nových rodin, které nazýváme **nevlastní, adoptivní nebo pěstounské, smíšené, nebo neúplné**. Každá z těchto rodin má nějaké vlastnosti, které se zdánlivě odlišují navíc, v ostatních ohledech jsou jen pouhými obměnami. (Satirová, 1994, s. 146)

Zajímavé je jiné Matějčkově (1994) chápání rodiny, a to z pohledu dítěte. Dle tohoto pojetí dítě přijímá za rodiče osoby, které se k němu mateřsky a otcovsky chovají, bez ohledu na to, zda jsou biologickými rodiči, zda tyto osoby na to mají či nemají potvrzení z porodnice.

Z hlediska biologicko-reprodukční funkce Klimeš (2014) uvádí skupiny osob (mimo tradiční rodinu), které mají charakter rodin. Jsou to nesezdané páry s dětmi, homosexuální páry vychovávající dítě, pěstouni a jim svěřené dítě, prarodiče starající se o vnouče místo rodičů. Mezi skupiny osob, které nemají reprodukční charakter a nelze je tedy považovat za rodinu jsou řazení bezdětní manželé, nesezdaný pár bez dětí, neplodní manželé nebo páry toužící po dítěti, připraveni na rodinu (nelze je považovat za rodinu, protože nereprodukuje, nevychovávají), muž a jeho biologické dítě, o které se nestará a nestýká se s ním. (Kunhartová, Potměšil, Potměšilová, 2017, s. 9).

2.3 Životní styl

Životní způsob je charakteristickým pro danou společnost, její technologickou, vědeckou, vzdělanostní, kulturní, intelektuální a duchovní úroveň. Mezi společnostmi a jejím životním způsobem je silná souvislost. Společnost formuje životní způsob a životní způsob nejen charakterizuje stávající společnost, ale ovlivňuje její další vývoj. (Kolesárová, 2016, s. 38)

Rodiče i dospívající děti shodně potvrdí, že adolescence patří mezi zvláště zatěžující fáze životního stylu. Tělo mladého člověka se mění a dozrává a totéž platí i pro jeho osobní zájmy. Stále větší roli v utváření jeho sebepojetí hraje názor přátel, mladí muži i ženy cítí potřebu být svými vrstevníky oblíbeni a uznáváni – ovšem způsob, jakým toho dosahují, a kritéria úspěchu se u obou pohlaví poněkud liší. (Renzetti, 2005, s. 140)

Pro některé chlapce je nejdůležitějším zdrojem prestiže a popularity výkonnost ve sportu, společenský úspěch, smysl pro humor i ochota vzepřít se pravidlům společenského chování. Za vůdce mezi vrstevníky a nejen mezi nimi, ale často i u učitelů je přijímán tvrdý, sportovně zdatný chlapík. U dívek k primárním dovednostem nepatří kondice, ani sportov-

ní dovednosti. Zde je to tělesná přitažlivost, kterou zvyšují stylovým oblékáním a makeupem. Je to právě střední škola, kde studenti začnou nejdříve vnímat rozdílné postavení v kolektivu. Studenti z nižších vrstev, nebo z chudých poměrů, kdy žijí pouze s jedním z rodičů, jsou často označováni za jiné, společensky znevýhodněné. Rodiče si nemohou dovolit kupovat jim značkové oblečení, telefony a jiné vymoženosti, tím upadají na popularitě mezi vrstevníky. Bohatší studenty označují jako nafoukance. Terčem posměchu mohou být studenti trpící tělesnou nadváhou nebo tělesným postižením. V období studia na střední škole si studenti začínají plánovat svou kariéru a formulovat osobní plány do života. Každý má své ambice a sebevědomí, někdo vyšší, nebo naopak nižší. Výzkum prokázal, že dívky, které v mladším věku měly vysoké sebevědomí, tak kolem patnáctého roku začaly pochybovat o svých schopnostech a byly méně průbojné. (Renzetti, 2005, s. 140 – 141)

Kolesárová (2016, s. 34) ve své publikaci o životním stylu uvedla, že *Životní styl J. Linhart* vymezuje jako: „*strukturovaný souhrn životních zvyků, obyčejů, resp. akceptovaných norem, nalézajících svůj výraz v interakci, v hmotném, věcném prostředí, v prostorovém chování a v celkové stylizaci. Předpokládá se, že styl života nějakým způsobem vyjadřuje hodnoty a zájmy jedince, skupiny či společnosti vůbec. Styly krystalizují kolem životních rolí a samy role a jejich interpretace jsou významným projevem stylu života*“ (Petroušek et al., autor hesla J. Linhart 1996: 1246-1247).

V jaké rodině budeme vyrůstat, to si žádný nevybírám, ale právě toto nám může do budoucna určit náš životní styl. Bertini (2013, s. 185) popisuje, že *mladý člověk, který vyrůstá v rodině, kde se nadměrně konzumují návykové látky, kde není konzistentní výchova a dochází tak ke zneužívání, pravděpodobně dospěje k závěru, že život je krutý a nebezpečný. Některá domácí prostředí, v nichž vyrůstají malé děti, jsou toxická a zahrnují bytost ve vývoji zraňujícími výjevy, zvuky a prožitky, které na ní mohou zanechat trvalé stopy. Nezdравý domov může přispět k vývoji niterné osobnosti, jež je plná hněvu, smutku a touhy po pomstě či odstupu od světa. Některé děti, které vyrůstají v prostředí plném chaosu a zla nebo jejich variant, mají dost odolnosti, aby překonaly negativní vlivy a prospívaly. Jiné tu sílu nemají: proto přejímají některé charakteristické rysy a přesvědčení z prostředí, v němž byly vychovány. Smysl, který si tito mladí lidé vytvářejí, může mít negativní účel a jejich vášní může být touha oplatit světu rány.*

Podle Satirové (1994, s. 283) je *jedním z cílů dospívání utkat se s problémem, jak zapřáhnout energii a úspěšně ji řídit. Vhodnou analogií průměrného dospívání je obraz vzrušených dostihových koní, plných energie, přešlapujících nervózně ve svých kójkách v očekává-*

ni, kdy se zvednou startovní vrata. Jsou plni života a chtějí vyhrát závod. Domnívám se, že dospělí nechtě přispívají k těžkostem dospívání tím, že mladým neposkytují přiměřenou smysluplnou aktivitu. Dospívající nejsou žádné nestvůry. Jsou to pouze lidé, kteří se chtějí naučit, jak se osvědčit ve světě dospělých, kteří si pravděpodobně sami nejsou velmi jistí.

Současná mladá generace vyrůstá a sociálně zraje již s novými technologiemi. Tím se odlišuje od starší generace, která vyrůstala v éře knih a televize. Komunikace tak získala nové rozměry a nový životní styl. Lidé jsou neustále on-line a mají veškeré aktuální informace neustále k dispozici. Být on-line však přináší i určitá rizika a omezení. Každý mladý člověk je členem nějaké sociální sítě a komunikovat může každý s každým. Navazují tak nová přátelství, aniž by se fyzicky viděli. Uspokojování osobních zájmů, jako jsou kulturní a společenské akce, nahrazují internetovými seznamkami a jinými podobnými portály. Pokrok nejde zastavit, a to ani u nábožensky orientovaných mladých lidí. V druhé polovině devadesátých let katolická část mladých lidí vyvážila propad ideových vzorů části ateistické mladé generace. To se projevilo i v životním stylu mladých katolíků, který můžeme chápat jako naplnění záměrů římskokatolické církve. Upínají se k hodnotám tradiční rodiny. (Kolesárová, 2016, s. 143 – 144)

Náboženský životní styl tvoří pozitivně pouze několik málo znaků. Dominantní jsou formální náboženské aktivity a niterná spiritualita, které doplňuje volnočasová kulturní orientace a z hodnot to je společensko-politická orientace. Silná je zde i reprodukční orientace, tedy orientace na lásku spojenou s dětmi, partnerem a rodinou. Tuto hodnotovou preferenci v současnosti potvrzují aktivity katolíků ve prospěch tradiční rodiny v konfrontaci s vyzdvihováním alternativních sexuálních orientací. (Kolesárová, 2016, s. 143)

Řada rodin dnes žije hekticky, řítí se životem šílenou rychlostí. Je to nemoc dnešní doby. Spěchají do práce, do školky, školy, do kroužků, na schůze a na společenské akce. Problém je, že dítě na takový stres nemusí být připraveno a nepochopí ho. Dítě potřebuje, aby mu rodiče věnovali čas a pozornost a tak si budovali pevná rodinná pouta (Purvis, Cross, Sunshine, 2013, s. 27 – 28).

3 VÝCHOVA V RODINĚ

Na dítě působí zejména rodič, jako vzor. Rodiče vychovávají své dítě spontánně tím, jak se chovají a jednají. Dítě je ovlivňováno děním v rodině, rodinnými interakcemi, ale je ovlivňováno i mimo vlastní rodinu. Rodiče předávají dítěti určitý vzor, ale na dítě působí i ostatní lidé.

Výchova dítěte je však věc nelehká. Matějček (2000, s. 11) se zabývá otázkou jak vychovávat, po dobrém nebo po zlém? *Čekáte samozřejmě, že řekneme „po dobrém“, protože tak se to říká a má říkat, protože tak je to pedagogické, tak je to podle Komenského a vůbec podle všech uznávaných pedagogických autorit. Život je složitější, než aby se dal vtěsnat do pedagogických pouček.*

O výchově bylo napsáno nespočet knih a autoři, kteří se otázkami výchovy zabývají, si často vzájemně odporují. Rodiče by ve výchově všechno chtěli dělat správně, ale každý, a to bez ohledu na různé rady vyčtené z knih, by se měl řídit citem a spontánností. I rodiče mají právo dělat chyby a měly by se naučit tyto chyby přijímat. Je to jako dar, ze kterého se můžou poučit a podnět k tomu, aby to příště udělali lépe. Důležité je umění se za chybu omluvit. Nezvládaná výchova s sebou nese velké problémy do budoucna. Jsou to velká poranění na těle i duši, většinou jen na jedné straně. (Rogge, 2007, s. 8-9)

V prostředí dítěte je celá řada společenských i hmotných činitelů, které ovlivňují vývoj dítěte. Bydlení, výživa, početnost rodiny nebo zaměstnání rodičů, tomu všemu se dítě přizpůsobuje a učí se v takovém prostředí žít. Toto zaměření, které je určováno představou vychovatele, je charakteristickým znakem výchovy. Vede k tomu, k jakým změnám v chování dítěte by mělo dojít. Výchovné cíle, řekneme-li životní, si neklademe z týdne na týden, ale jsou dlouhodobé. Cílem může být vychovat z dítěte rozumného a dobrého člověka, úspěšného vědce nebo zdatného sportovce. Podněty, které vedou k cíli výchovy, se nazývají výchovné prostředky, jako jsou odměny a tresty. (Matějček, 2000, s. 14 - 16)

Zajímavý názor na výchovu dětí má Tom Hodgkinson (2009, s. 7 - 9), ve své knize *Líný rodič* představuje zcela jiný přístup k výchově, jeho hlavní myšlenkou je nechat je na pokoji. Není tím samozřejmě myšleno zanedbávat, ale nechat jim volnost, aby jednou vyrostly v šťastné, soběstačné a sebejisté jedince. Ctižádostiví rodiče dětem vyplňují volný čas různými aktivitami a zbytek dokončí pořady v televizi a počítače. Děti potřebují také svou chvíli na obyčejné vyřádění se a vlastní volnost. Pokud dítě budeme neustále zahrnovat nějakou aktivitou, bude závislé na tom, co mu rodič nebo vedoucí kroužku nastaví a nebu-

de schopno si vytvářet vlastní hry. To vede k tomu, že z dětí se stávají nesamostatní jedinci, kteří nejsou neschopni se postarat sami o sebe. Nechat dítě vytvořit si vlastní život, samozřejmě s existencí hranic, bez závislosti na mamince, to autor nazývá „líné rodičovství“ jehož myšlenkou je „Nechte je být“.

Jak začít se vzděláním dětí. První pravidlo: nechte je být. Druhé pravidlo: nechte je být. Třetí pravidlo: nechte je být. To jsou veškeré předpoklady.

Podobný pohled na samostatnost dítěte má i Matějček (2000, s. 97), který píše, že si musíme jasně uvědomit, že dítě nebude věčně žít s námi. Nebudou za dítětem pořád stát rodiče a určovat, co je správné a co ne. Pokud dítě zůstane příliš závislé na vedení rodičů a není mu dovoleno osamostatnit se a vyspět, doplácí na to v celém životě. Zůstává infantilní ve svých postojích a zájmech. Jednou bude muset sám rozhodovat, pracovat a plánovat a na to musí být připraven. Až se ožení nebo vdá a bude vychovávat své vlastní děti, bude muset mít nějakou morálku, svědomí a dokázat rychle reagovat na konkrétní situace. Kdyby mělo o všem, o každém činu dlouze uvažovat, daleko by se nedostalo.

Od mladých lidí si slibujeme, že se na svět budou dívat z jiného úhlu, budou svobodní a tvořiví a nezůstanou v našich rutinách. Mladí lidé často a hodně kritizují své rodiče. Nejedná se však o dětskou vzpuru, protože adolescenti jsou citově zkušenější, vzdělanější a vážnější. Jejich kritika se může týkat čehokoliv, výchovy, morálky, smyslu života, životního stylu nebo jen nějaké malichernosti. Hlavním věc ve výchově adolescenta je brát ho vážně, potřebuje naši kritiku, i když ji někdy špatně snáší. V dobře fungujících rodinách se kritika, ne řečnění, vždy ustojí. Život rodičů se mladým lidem může zdát nudný, zastaralý a jejich společnost zvláštní. Často v tomto období nechtějí být jako rodiče, nechtějí ztratit vlastní životní styl. Být uhnání, nervózní jako jsou oni. V normálních případech jejich bouřlivé období adolescence před dvacátým rokem skončí a vztah k rodičům a jejich hodnotám bude opět pozitivní. (Říčan, 2004, s. 213 – 215)

3.1 Styly výchovy

Děti potřebují hranice... a dospělí také. Rodiče, vychovatelé, vychovatelky, učitelé a učitelky, všichni lidé, kteří působí v pedagogickém procesu, potřebují hranice. Kdo si nevymezí žádné hranice, činí se neschopným jednání, bude poddajným otrokem, před kterým děti nemají respekt. Vytyčovat hranice znamená vzájemně v sobě uznávat a respektovat osobnost.

Ačkoliv mnoho rodičů, vychovatelů i učitelů cítí, že hranice jsou nezbytné, v praxi všedního dne panuje v jednání velká nejistota. Protože člověk chce pro dítě to „nejlepší“, myslí si mnozí, že se to neslučuje s vymezováním hranic. Jaký omyl! Proto v tolika vztazích rodičů k dítěti převládá přílišná povolnost. Rodiče vše snášejí tak dlouho, až to – v pravém slova smyslu – bouchne. (Rogge, 2007, s. 8)

Rogge ve své knize popisuje různé styly výchovy. Jedním může být styl cukr a bič. Na jedné straně přehnané hýčkání a na straně druhé nepředvídatelné rány a ponižování. To samo způsobuje dítěti nedostatek sebedůvěry a sebehodnocení. Nedostatek sebejistoty si dítě kompenzuje ztotožňováním se s hrdiny z různých televizních seriálů a jeho chování tak vyjadřuje způsoby chování jeho trýznitele. Takové asociální chování je vlastně zoufalé volání o pomoc, kdy dítě nezvládá svou vlastní životní situaci. Dalším stylem může být přílišná volnost. Takovým dětem chybí základní hranice a pravidla. Dítě chce někam patřit, mít vlastní identitu, aby mohl vyjádřit své silné stránky. Pokud dítě taková pravidla nemá, je ztraceno ve svém světě, neumí navazovat vztahy a kontakty. Cítí se osaměle, opuštěně a vyjadřuje to například roztržkami a agresivitou. Důsledkem takové volnosti je, že se dítě cítí neschopné rozhodování a těžce přebírá zodpovědnost. Dalším stylem co Rogge uvádí je bezmezně rozmazlování. Plnit dětská přání a potřeby nemá nic společného s rozmazlováním. Rozmazlováním se myslí spíše přehnaná ochrana, nebo přehnané materiální zabezpečení, kdy si tak rodiče často kompenzují nedostatek vztahů v rodině. I v tomto případě dítě touží mít hranice. Bezmezně rozmazlované děti mají méně zkušeností, důvěry, jistoty v jednání a odvahy postavit se něčemu novému. Platí pravidlo: „méně někdy znamená více“. (Rogge, 2007, s. 46 - 54)

Každý člověk potřebuje být akceptován, aby si prostřednictvím jiné osoby potvrdil svůj vlastní význam, svou hodnotu. Sebeláska a sebeúcta je transformovaný postoj jiného člověka, jeho zvnitřnění. Jestliže člověk pozitivně akceptován není, posiluje se tendence dosáhnout uspokojení jiným způsobem. Zde je třeba si všimnout, jaké strategie chování jsou podle Z. Matějčka a J. Langmeiera (1974) typické pro citově deprivované děti – většina z nich směřuje k získání náhradního citového prožitku, popřípadě citově zabarvené zpětné vazby, k eliminaci neutrálního postoje, který vyjadřuje nezájem. Z. Matějček takové jednání výstižně shrnuje takto: když nemůže dítě získat pohlázení, provokuje, aby dostalo aspoň pohlavek. (Vágnerová, 1999, s. 215)

Rodiče by měli také učit své děti v rozdílnosti stránek hmotného a nehmotného života. Učit, co je více potřebné pro život. Ideální je rovnováha. Tak docílí v pozdějších letech

utlumení jejich náročné představy, mít drahá auta, či hračky, mít nejmodernější elektroniku, mobily a mnoho dalších novinek. Jejich hlavním cílem je získat tu věc, vlastnit ji. Tento obchodní cíl nákupu věcí může být vyvolán určitým životním stylem, který si dítě zafixuje. Stále více rodin bývá zaslepeno stránkou hmotné nepotřebné věci. Vždyť „ke štěstí stačí jen málo“.

Výzkumy ukazují, že když je výchovný styl založený na lásce rodičů k dítěti, dítě je pochopeno a zachází se s ním něžně, jeho vývoj probíhá normálně. Pokud ovšem je tomu naopak, vzniká emoční nerovnováha a rozvíjí se jeho agresivita. Pokud jsou rodiče na dítě velmi nároční, vzniká ztráta sebedůvěry a výsledkem je frustrovaný člověk. Stejně i přehnaná péče není vhodná a dítě se stává nesamostatným. (Bakošová, 2008, s. 94)

Podle Bakošové (2008, s. 94 – 95), *d'alší autor Campbell v súvislosti so štýlmi výchovy hovorí o niekoľkých potrebách:*

- *Bezpodmienečná láska. Väčšina rodičov lásku nevyjadrí, lebo nevie.*
- *Sústredená pozornosť. Rozhovor s dieťaťom sa má uskutočniť tak, že rodič pritom nevykonáva ďalšiu činnosť, ale plne sa venuje svojmu dieťaťu.*
- *Očný kontakt. Akákoľvek činnosť rodiča a dieťaťa si vyžaduje aj zrakový kontakt. Neodporúča sledovať televíziu a zároveň pomáhať dieťaťu s úlohou.*
- *Učiť deti sebaovládaniu. To je možné ukázať vlastným príkladom.*
- *Intelektuálna pomoc v zmysle uistiť dieťa, či správne myslí.*
- *Duchovná pomoc. Väčšine mladých ľudí chýba chuť do života. Ich postoje sú odrazom postojov a nálad dospelých. Potrebujú vidieť niečo pozitívne zo strany dospelých – nádej, povzbudenie. Autor tu odporúča vieru.*

3.2 Výchova dětí v rodině

Výchova v současných rodinách je oproti těm minulým liberálnější. To vede ke vzájemné otevřenosti mezi členy rodiny, rodiče jsou na děti benevolentnější a méně nároční. Poklesla také autorita rodičů a v rodinách ubylo řádu. Dětem chybí dané hranice a stereotyp, který by jim potvrdzoval, že svět je v pořádku. Děti potřebují mít svůj režim, který jim zaručuje pocit jistoty a bezpečí, což tolerantní výchova rozvolnila. Život v komfortu produkuje málo úkolů pro děti, nejsou zvyklé plnit si své povinnosti a doma nepomáhají s žádnou prací.

Chybí jim potřebné návyky z domova, což jim v dalším životě schází. Přibývá rodičů, kterým se nechce zabývat se vlastními dětmi, a chtějí mít více času jen pro sebe. Dynamizujícím prvkem v dnešní rodině jsou ženy. Jsou mnohem aktivnější, než tomu bylo u předchozích generací.

Rodiče jsou lidé. Nestávají se automaticky vedoucími tím dnem, kdy se narodí jejich první dítě. Poučí se, že dobří vedoucí si prozíravě vybírají vhodný čas, čekají na příležitost pohovořit si se svými dětmi, až když budou samy chtít. Když se dítě špatně zachová, otec nebo matka se mu fyzicky přiblíží a nabídne svou pomoc. To pomůže provinilému dítěti zbavit se strachu a pocitu viny a co nejvíce se poučit z toho, co mu rodič hodlá poskytnout. Rodiče ve zdravých rodinách vědí, že jejich děti nejsou úmyslně zlé. Jestliže se někdo chová špatně, uvědomují si, že vzniklo nějaké nedorozumění nebo že něčí sebeúcta je nebezpečně nízká. Vědí, že lidé se učí jen tehdy, když se sami sebe váží a cítí se oceněni, takže nereagují na špatné chování způsobem, který by ponižoval. (Satirová, 1994, s. 23)

Pro rodiče je důležité získat si autoritu. Ta se neuplatňuje pomocí zákazů a příkazů, i když slovo autorita vyjadřuje moc a donucení k něčemu. Také skrývá vzor a učitele, který nás k dané činnosti přiměje. Již staří Římané autoritu vnímali jako výchovný proces. (Saladin-Grizivatz, 2002, s. 37)

Většina rodičů si pro své děti přejí, aby se v životě měli alespoň tak dobře, nebo ještě lépe, než oni. Sami si berou příklad ze svých rodin, kde vyrůstali. Pokud se jim taková výchova líbila, chtějí stejný model výchovy využít i pro své dítě. Když naopak v dětství nebyli spokojeni, hodlají výchovu svých dětí změnit tak, jak si myslí, že je to správné. Změnit model výchovy z vlastní minulost je těžké. Často slyšíme „nechtěla jsem použít slova, jaké používal můj otec, nebo nechtěla jsem být jako moje matka“. Toto je důsledek modelování, prožitek z dětství se stal zvykem. Síla zvyku má opravdu mocný vliv a je často silnější, než touha to změnit. (Satirová, 1994, s. 193)

Mayall (2002, s. 45) v knize popisuje zjištění, jak mladí lidé tráví čas s rodinou. Většina mladých lidí hovořila velmi srdečně a popsali rodinu a domov jako zdroj hmotného zabezpečení, pohodlí a hodnotných mezilidských vztahů. Zvláště skvělé rodinné chvíle si užívali, pokud se jich jejich otec zúčastnil. Popisovali, že často chodili na společné vycházky, trávili společné večery doma a setkávali se s širší rodinou, většinou na oslavách. Jen malá menšina mladých lidí zjevně postrádala tento harmonický a šťastný domácí život, spíše

mluvili o krutosti dospělých, zanedbávání, útlaku a bolestivých zkušenostech z rozchodu rodičů.

Rogge (2013, s. 174) ve své knize uvádí, že *dospívající chtějí být kontrolováni. Příliš silné vnější vedení je připravuje o samostatnost, fantazii i ochotu převzít vlastní odpovědnost. Ale nedostatek vedení a nadměrná shovívavost ohrožuje vývoj dětí neméně. Podporuje v nich agresivní chování. Shovívavost a autoritářsko-hierarchický nátlak jsou koneckonců dvěma stranami jedné mince, podporující ničivé výbuchy agrese a zabraňují v samostatných aktivitách.*

Jen jediná věc je pro děti spolehlivou oporou: důvěra a víra v lidi, s nimiž žijí v důvěrném vztahu. Jen tato důvěra pomáhá dorůstajícím nalézat své místo ve složitosti světa. Taková důvěra se však nedá vštípit výchovou – vyvěrá ze silných, trvalých vztahů. Nedostatečná důvěra a nedůvěra vytváří v dětech úzkost, nejistotu a pocit bezmocnosti. Děti necítí vazby, necítí svou příslušnost. A tak nakonec „bezhlavě“ tlučou kolem sebe, dokud nenaleznou oporu, většinou tím, že tomu někdo učiní přítrž – tedy negativní pozorností.

Pokud tedy rodiče včas nestanoví pravidla a hranice, dítě si je vynucuje samo svým jednáním. Děti pokračují ve svém zlobení, což je pouhým voláním po určité hranici, kterou rodič nestanovil. Shovívavost, odkládání a snášení dlouhodobého špatného chování dítěte může rodiče dohnat k trestajícímu činu. Ten ale může vést k fyzickému i psychickému poškození potomka a špatné chování dítěte se tím nezmění. Trest může krátkodobě pomoci dané situaci, ale nic neřeší. Tresty jsou dětmi vnímány jako ponížení a vyvolávají v nich touhu po pomstě, nebo naopak přehnanou poslušnost ze strachu před dalším takovým jednáním rodiče. (Rogge, 2013, s. 54 - 55)

Pokud je rodiči udělen trest, dítě by mělo chápat jeho smysl. Jen trest, ve kterém dítě nachází smysl, má výchovnou hodnotu. Musí být udělen ihned po prohřešku, musí být přiměřený a v žádném případě nesmí dítě ponižovat. Pokud je trest příliš přísný, nespravedlivý nebo není udělen včas, může ho dítě považovat za nespravedlivý a to v něm vyvolává pocit křivdy i hněv. Cílem trestu by měla být náprava. Pokud ale dítě netrestáme nikdy, nestanovíme mu tak žádné hranice v chování. Každé dítě zkouší, kam až může zajít. Stanovením hranic umožníme svému dítěti vyrůstat v prostředí, kde existují práva a povinnosti. Tím respektujeme jeho osobnost. (Saladin-Grizivatz, 2002, s. 63 - 64)

Je zcela na rodiči, zda se rozhodne být svému dítěti sluhou, nebo emocionálně přístupným partnerem. Rodiče, kteří si vytvoří pevné vztahy, překonají všechny bouře a úskalí, které výchova přináší. Mluví-li s dítětem spíše kamarádsky, nikoli povýšeně, vkládají v ně důvěru a věří ve schopnosti dítěte, budují tak vztah plný lásky a porozumění. Dítě si tak utváří své vlastní určení, své jedinečné „já“ a vztah s rodiči bere jako solidní vztah plný důvěry. Spousta věcí se dá úspěšně vyřešit i bez zbytečných řečí kolem. Rodičovství by mělo být tak akorát, ani moc, ani málo. (Hoefle, 2013, s. 138)

Využití volného času dětí je velmi podstatné. Volný čas má společenské funkce a jeho kvalitní trávení volného času urychluje rozvoj schopností mladé generace a potlačuje rozvoj negativních sociálních rysů. Vznikly různé organizace a instituce, které se aktivitami ve volném čase zabývají. Volný čas má relaxační, kultivační a rozvojovou funkci, může to být prostor pro seberealizaci každého člověka. Aktivity dětí a mládeže mají svá daná specifika. Způsob trávení volného času je takovým základem pro utváření životního stylu. (Kolesárová, 2016, s. 63)

3.3 Výchova dětí v neúplné rodině

Neúplná rodina vzniká v důsledku rozvodu, nebo úmrtí partnera a dítě je vychováváno pouze jedním rodičem. Pokud je rodič nucen přebrat i funkci za chybějícího partnera, může jít téměř o nadlidský výkon, který tak výrazně zasahuje do celkové rodinné atmosféry. Často dochází k tomu, že se samo dítě staví do role partnera. Takové příliš rozumné a vyspělé chování nekoresponduje s věkem dítěte. Právě naopak může jít o abnormální přecitlivělost, plačtivost, která je mnohdy okolím shledávána jako rozmazlenost. Jednotlivé postoje a chování se mohou v průběhu vývoje měnit.

Neúplná rodina s sebou nese výchovná rizika. Vychovávat dítě samo je složitý úkol i pro toho nejzkušenějšího rodiče, když chybí partner. Hlavně je to úvazek na 365 dní v roce, 7 dní v týdnu a 24 hodin denně. Plnění takového úkolu vyžaduje velkou trpělivost. Rodič si musí udělat nějaký efektivní plán výchovy, do kterého musí zahrnout zodpovědné chování, citovou sílu a pozitivní přístup. Pro výchovu dítěte je vhodné, aby spolu rodiče, i když nežijí ve společné domácnosti, spolupracovali. Ne vždy je to možné a samotný rodič by měl využít pomoc širší rodiny nebo hlídání dětí. (Wyckoff, C.Unell, 2004, s. 13)

Bohužel se velmi často stává, že rodiče i po rozvodu vedou mezi sebou spory, kvůli kterým přehlíží své děti. Dokonce velmi často své děti zneužívají jako prostředek k pomstě vůči

partnerovi. A to formou pomlouvání, nadávek a jiném znevýhodňování bývalého partnera, nebo dokonce omezení kontaktu rodiče s dítětem, aniž by k tomu byl nutně dán důvod. Každý vychovatel, nejen rodič, by měl dbát výchovných zásad a vyvarovat se extrémů, kterými jsou pedocentrická, anebo příliš autoritativní výchova. Nesprávná výchova v sobě může obsahovat přílišnou přísnost, zbytečně úzkostný a protektivní postoj při výchově, stejně tak jako přílišnou lásku, pozornost a uplácení nebo naopak nedostatek citu.

Osamělý rodič má nelehký úkol zastupovat nejen sebe, ale i chybějícího druhého rodiče. Saladin – Grizivatz (2002, s. 78) ve své knize uvádí: *Podle britského pediatra a psychoanalytika Donalda Woodse Winnicotta neplní-li matka dobře svou roli nebo dokonce zcela v rodině chybí, představuje to pro dítě nebezpečí v podobě depresí nebo delikventního chování (krádeže, lhaní).*

Rodiny s jedním rodičem jsou bohužel v dnešní době stále častější, dříve byly osamělé matky negativně hodnoceny a společensky znevýhodňovány. Jejich děti bývaly litovány. Záleželo, do jaké skupiny se řadily. Zda to byla osamělá matka, které zemřel manžel nebo matka z rozpadlého vztahu nebo svobodná matka, která měla dítě s mužem, se kterým ale nechtěla trávit zbytek života. Kromě ekonomických problémů se v neúplné rodině vyskytuje i problém výchovný. Výzkumy ale zatím neprokázaly přímou souvislost mezi absencí otce ve výchově a negativními projevy při vývoji dítěte. Ale předpokládá se, i když nepodloženě, že absence otce je odpovědná za socializaci dítěte. Děti nejvíce chtějí a potřebují, aby vztah mezi rodiči, ať už rozvedenými nebo ne, byl stabilní a perspektivní. Rozvod by se jich měl co nejméně dotknout. Některé děti z rozvedených manželství bývají problémové díky protahovanému konfliktu mezi rodiči. Otec od rodiny odejde a dítě se cítí zavržené a zmatené s pocitem odmítnutí. To může vést k problémům v chování dítěte. Dalším důvodem může být nižší socioekonomický status, který bývá zdrojem méněcennosti. Osamělým rodičem se může stát i otec. V těchto případech většinou matka zemře, případně rodinou opustí nebo onemocní tak, že není schopna se o dítě nadále starat. Studie dokazují, že otcové se umí o své děti starat a vychovávat je stejně dobře, jako matky, jen to dělají jiným způsobem. Jejich styl rodičovství v tomto případě není ani horší, ani lepší a děti se v péči milujícího otce mohou cítit stejně šťastny a spokojeny jako v péči matky. Pro dítě v podstatě není důležité, zda má jednoho nebo dva rodiče, ale to, jaká je kvalita rodičovství. (Sobotková, 2001, s. 128 – 135)

Je také možné dítě svěřit do péče příbuzným, nebo prarodičům, kteří jsou ochotni a schopni dítě vychovávat. Děje se to v případě, že u obou rodičů nejsou vytvořeny potřebné pod-

mínky pro výchovu. Stejně se postupuje i v případě pokud rodiče zemřeli, nebo jsou nemocní a nemohou se o dítě postarat. Výchova dětí je povinností rodičů, nikoliv právem. V dnešní době se setkáváme s případy, kdy u rozvodu se nechce ani jeden z rodičů starat o své děti. Pokud se o dítě nemohou postarat příbuzní ani prarodiče, uvažuje se o pěstounské péči a na posledním místě, není-li opravdu jiné východisko, nastupuje ústavní výchova. (Šmolka, Mach, 2008, s. 139)

Právě svěřením dítěte do péče nebo příbuzným je lepší, než aby vyrůstalo u rodiče, který nezvládá svou funkci a má dost problémů se sebou samým. Pokud rodič prožívá porozvodové trauma, nevěnuje pozornost a dostatek vlastního času dítěti. Z takových dětí se stávají „dětí ulice“. Bakošová (2008, s. 167) uvádí, že jedním z důvodů, proč se dítě stane dítětem ulice je právě skutečnost, že pochází z problémových sociálních poměrů. Rodič nezvládá svou roli, zodpovědnost a výchovu. Dítě si své problémy ventiluje na ulici. Taková situace může nastat i u úplné, ale nefunkční rodiny.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUMNÁ ČÁST

Výzkumná část navazuje na část teoretickou. V teoretické části jsme popisovali manželství, rodinu a výchovu dětí. V praktické části se budeme zabývat názory mladých lidí na tuto problematiku. Praktická část byla realizována formou kvantitativního výzkumu, dotazníkovým šetřením. Získané údaje mohou pomoci k vytvoření si lepší představy o tom, jaké plány mají žáci středních škol s manželstvím a výchovou dětí.

4.1 Výzkumný problém

Výzkum zabývající se manželstvím a výchovou dětí v rodině z pohledu mladých lidí jsme si vybrali proto, že je toto téma velmi aktuální. Mladí lidé dnes většinou dávají přednost nesezdanému soužití před manželstvím, touží po seberealizaci a věnování se vlastním zájmům. Manželství a rodičovství odsouvají do vyššího věku. V našem výzkumu jsme se pokusili zjistit, jak vnímají manželství, rodinu a rodičovství současní žáci středních škol. Zda v manželství spatřují spíše výhody nebo nevýhody a jakou hodnotu pro ně má výchova dětí v rodině.

Výzkumy na téma manželství, rodina a plánované rodičovství mají u nás dlouholetou tradici. První výzkum byl proveden již v roce 1956. Byl to jeden z prvních výzkumů tohoto druhu. Téměř všechny tyto průzkumy byly účelové, probíhaly většinou tehdy, když došlo ke změnám demografického chování. Týkaly se například období, kdy klesla porodnost, zjišťovaly se údaje o antikoncepci a jiných používaných metodách, situace bytové, příjmové nebo názory na délku mateřské dovolené. V druhé polovině 90. let se začala věnovat větší pozornost problematice společenského významu vzniku manželství, utváření rodiny a postavení dětí v jejím rámci. Zjišťovaly se názory na hodnotu rodinného života pro člověka, velikosti rodiny, postavení rodiny v rámci společnosti. (Kučera et al., 2000, s. 7 – 9)

Manželství vnímáme každý jinak. Pro někoho je to přežitek, pro druhého nejdůležitější věc v životě. Někdo chce před vstupem do manželství zkusit žít na zkoušku společně, jiný si troufá vstoupit do manželství ihned. Dalším pohledem, který se může u každého lišit, je vhodný věk a důvody ke vstupu do manželství.

Hamplová et al. (2000, s. 71) ve své publikaci o výzkumech uvádí: *Faktorová analýza ukázala, že lidé přistupují k manželství ze dvou hledisek: praktického a emocionálního. Praktické hledisko hodnotí manželství jako instituci, která poskytuje finanční jistotu a právní záruky majetkových vztahů a jejíž podstatnou úlohou je zabezpečit děti a zajistit jim*

zdárný vývoj. Emocionální hledisko posuzuje manželství jako instituci, která naplňuje citové potřeby člověka. V tomto hledisku se odráží souhlas či nesouhlas s přesvědčením, že člověk nemůže být šťastný bez partnera a dětí a že ženatí a vdané jsou šťastnější než svobodní a že není zbytečné, aby se lidé brali, i když neplánují dítě.

Rodičovství dříve jasně navazovalo na manželství. Dnešní doba přináší jiné trendy i odlišný životní styl mladé generace. Zvyšuje se počet párů vychovávajících společně dítě, bez předchozího uzavření manželství. Podle současně prováděných celkových průzkumů mladí lidé považují možnost mít dítě za přirozenou součást svého života. Ale objevují se i názory, že dítě omezuje svobodu rodičů. Je tedy nutné opatrné hodnocení těchto výroků. (Hamplová et al., 2000, s. 80)

Dnešní mladá generace se přiklání k narození dítěte do manželství. Uvědomují si tak negativní dopady výchovy dětí žijících v neúplné rodině. Uznávají, že při výchově je zapotřebí zvládnout role obou rodičů. Průzkumy sledující ohrožené děti uvádějí, že dítě vyrůstající jen s jedním rodičem, je většinou pro společnost vysoce rizikovým faktorem. Svou roli hraje i to, že dva rodiče si při výchově mohou navzájem potvrzovat autoritu, což u jednoho rodiče je velmi složité. (Hamplová et al., 2000, s. 80)

Výzkumné otázky:

1. Jaké varianty soužití žáci středních škol preferují?
2. Jak žáci středních škol vnímají instituci manželství?
3. Jaký názor mají žáci středních škol na rodičovství a jak si představují výchovu dětí v rodině?

4.2 Cíl výzkumu

Hlavním cílem našeho výzkumu je zjistit názory a postoje žáků středních škol na manželství a výchovu dětí v rodině.

Dílčí cíle:

1. Zjistit, jakou budoucí variantu soužití žáci preferují.
2. Zjistit, jak vnímají instituci manželství.
3. Zjistit, jaký názor mají na rodičovství a jak si představují výchovu dětí v rodině.

4.3 Metoda sběru dat

Pro náš výzkum jsme zvolili kvantitativní metodu výzkumu. Pojetí výzkumu volíme na základě toho, co chceme zkoumat, a v našem případě jsou to názory mladých lidí na manželství a výchovu dětí v rodině. Tyto jevy můžeme zachytit pomocí čísel, což by nám kvalitativní výzkum neumožnil. Pro hromadné získání dat jsme použili dotazník, který je jednou z nejčastěji používaných metod. V pedagogických výzkumech je tato metoda velmi častá.

Název dotazníku zní: *Výchova dětí v rodině pohledem mladých lidí*. Díky tomu, že je dotazník anonymní, je větší pravděpodobnost, že odpovědi respondentů budou upřímné. Bylo vytvořeno 17 otázek, některé s možností vlastní odpovědi. Nejčastější položené otázky byly ty, které sledují postoje respondentů k manželství a rodičovství. Některé se týkaly vztahu k manželství a k dětem přímo, jiné zjišťovaly širší souvislosti. K vyplnění dotazníku byl využit portál SURVIO.CZ. Zde jsme vypracovali dotazník, který byl k nalezení na portále pod odkazem: https://www.survio.com/survey/d/K9U1K4D1L9N7P6D2R#.WsutXbm5bps_email. Po dohodě s vedením škol a následně s vyučujícími, byl dotazník rozeslán žákům v hodinách informatiky, kde nám byla umožněna osobní komunikace se žáky. Díky tomu jsme mohli respondenty seznámit s tématem výzkumu a případně zodpovědět jejich dotazy a eliminovat tak případné nejasnosti či problémy. I přes naši přítomnost při vyplňování dotazníků bylo z portálu zřejmé, že ne všichni oslovení žáci dotazník vyplnili.

Data získaná v dotazníku byla vyhodnocena elektronickým zpracováním v portálu SURVIO.CZ. Portál nabízí v rámci svých služeb zpracování a následnou analýzu výsledků, s možností vlastních segmentů a filtrů. Výsledky jsme zobrazily pomocí grafů a tabulek, které jsme doplnili přesnou interpretací. Díky takto vyhotoveným grafům, bylo možno vyhodnotit stanovený výzkumný problém.

Dotazník je součástí přílohy.

4.4 Výzkumný soubor

Dotazník vyplnilo celkem 194 žáků, žádný dotazník nebyl vyřazen.

Tab. č. 1. Statistika respondentů.

Počet návštěv	257
Počet dokončených	194
Počet nedokončených	1
Pouze zobrazení	62
Celková úspěšnost vyplnění	75,50%

Základní soubor tvoří žáci středních škol ve věku od patnácti do osmnácti let. Výzkumu se zúčastnilo 70 dívek a 124 chlapců (tabulka č. 3). Vybrali jsme žáky ze tří středních škol. Dle dlouhodobých statistik, kdy všichni žáci základních škol jsou podrobováni stejným přijímacím zkouškám na střední školy, lze předpokládat, že jsme oslovili tři inteligenčně odlišné skupiny. Toto tvrzení, lze podložit informací zveřejněných výsledků přijímacích řízení, kde můžeme anonymně vidět bodové hodnocení jednotlivých uchazečů. Většina nadprůměrných žáků si vybírá gymnázium, následně průmyslové zaměření a až několikátá v pořadí je preference zemědělské školy. První jsme navštívili Střední školu zemědělskou, poté Střední průmyslovou školu a na závěr Gymnázium. Přehled zúčastněných respondentů najdeme v následující tabulce.

Tab. č. 2. Přehled respondentů podle školy.

Možnosti odpovědí	Respondenti	Podíl v %
● Gymnázium	41	21,1 %
● Střední průmyslová škola	55	28,4 %
● Střední škola zemědělská	98	50,5 %

Možnosti odpovědí	Respondenti	Podíl v %
● Gymnázium	41	21,1 %
● Střední průmyslová škola	55	28,4 %
● Střední škola zemědělská	98	50,5 %

Tab. č. 3. Přehled respondentů podle pohlaví.

Možnosti odpovědí	Respondenti	Podíl v %
● muž	124	63,9 %
● žena	70	36,1 %

4.5 Výsledky výzkumu

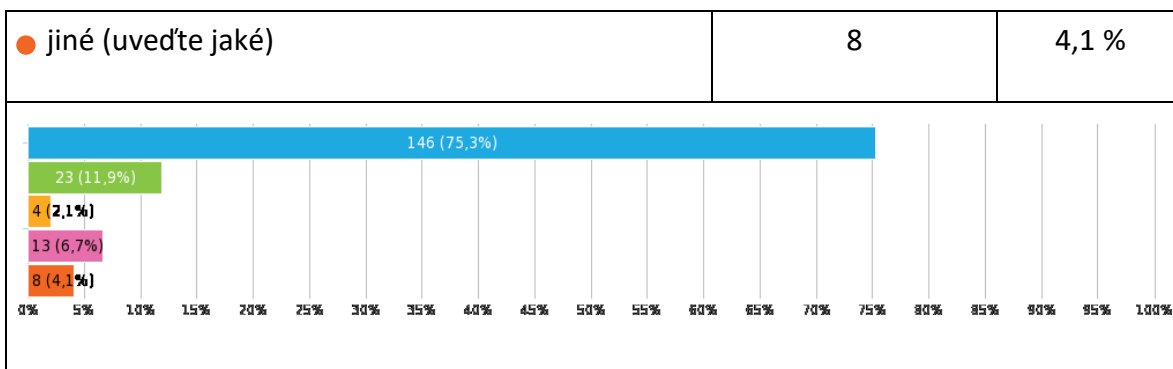
Tato kapitola se zabývá výsledky výzkumu. Rozdělili jsme si je do tří celků, které se vztahují k otázkám v dotazníku. Jsou to Rodina, Manželství, Výchova dětí v rodině.

Rodina

Zaměřili jsme se jak na rodinu, ze které žáci pocházejí, tak i na to, jak si představují oni svou budoucí rodinu. V dotazovaných ročnících bylo téměř dvojnásobek chlapců než dívek. Velký počet dotázaných uvádí, že vyrůstá v úplné rodině. U dívek to bylo 69% a u chlapců 80%. Přehled najdeme v tabulce č. 4. Zbytek žáků uvádí neúplnou rodinu různého typu, neúplná s jedním rozvedeným rodičem, neúplná se svobodnou matkou nebo otcem nebo s jedním rodičem a jeho novým partnerem.

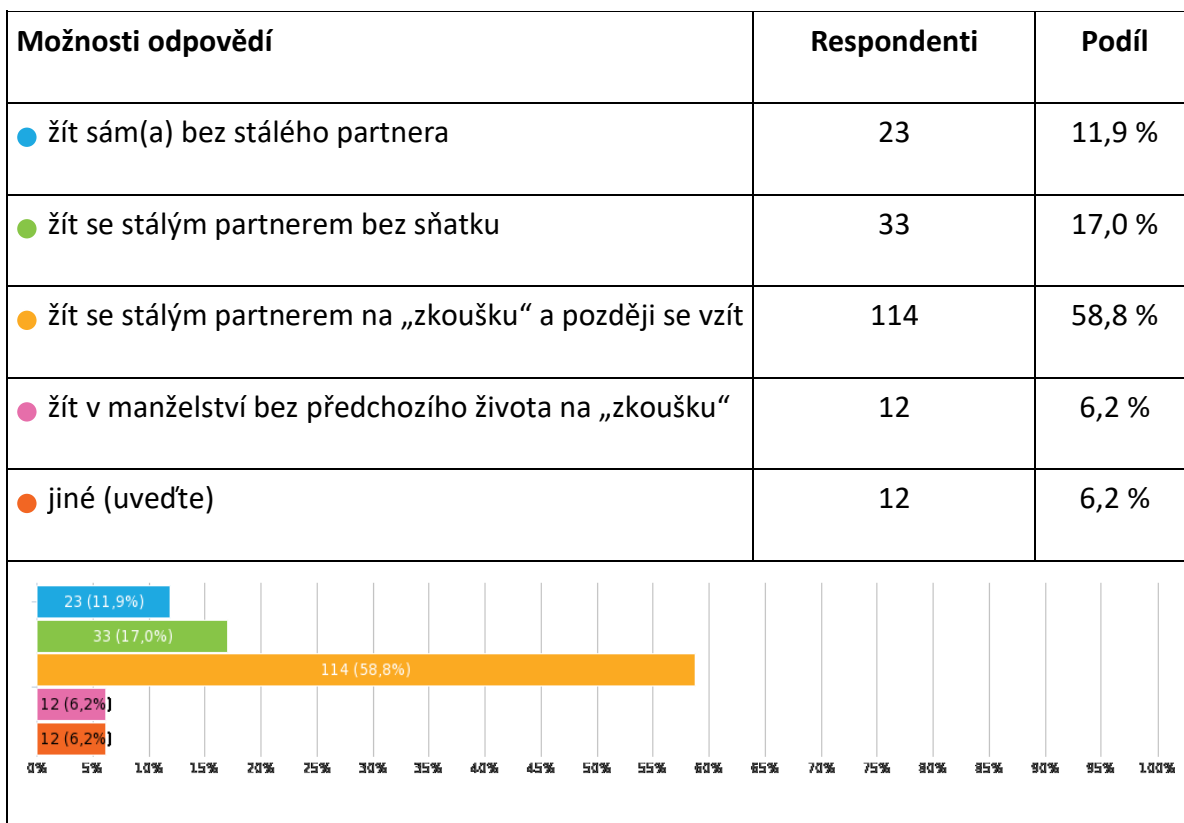
Tab. č. 4. V jaké rodině žáci vyrůstali.

Možnosti odpovědí	Respondenti	Podíl v %
● úplné, s oběma rodiči	146	75,3 %
● neúplné, s jedním rozvedeným rodičem	23	11,9 %
● neúplné, se svobodnou (ným) matkou nebo otcem	4	2,1 %
● s jedním rodičem a jeho novým partnerem	13	6,7 %

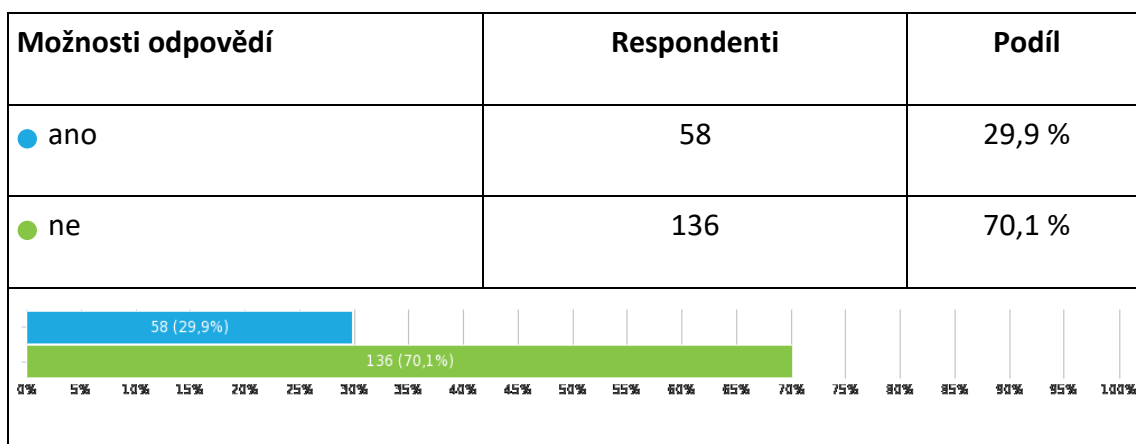
Uspořádání rodinných poměrů během dětství se ukazuje jako jeden z faktorů, který může do určité míry ovlivňovat strategie jednotlivce, pokud jde o založení rodiny vlastní. Zjistovali jsme, jaký typ soužití si mladí lidé představují. Obě pohlaví, celkem tedy 58,8% žáků, z toho dívky 53% a chlapci 62%, se v nadpoloviční většině shodli, že upřednostňují žít s partnerem na zkoušku a poté se vzít.

Tab. č. 5. Preference soužití.

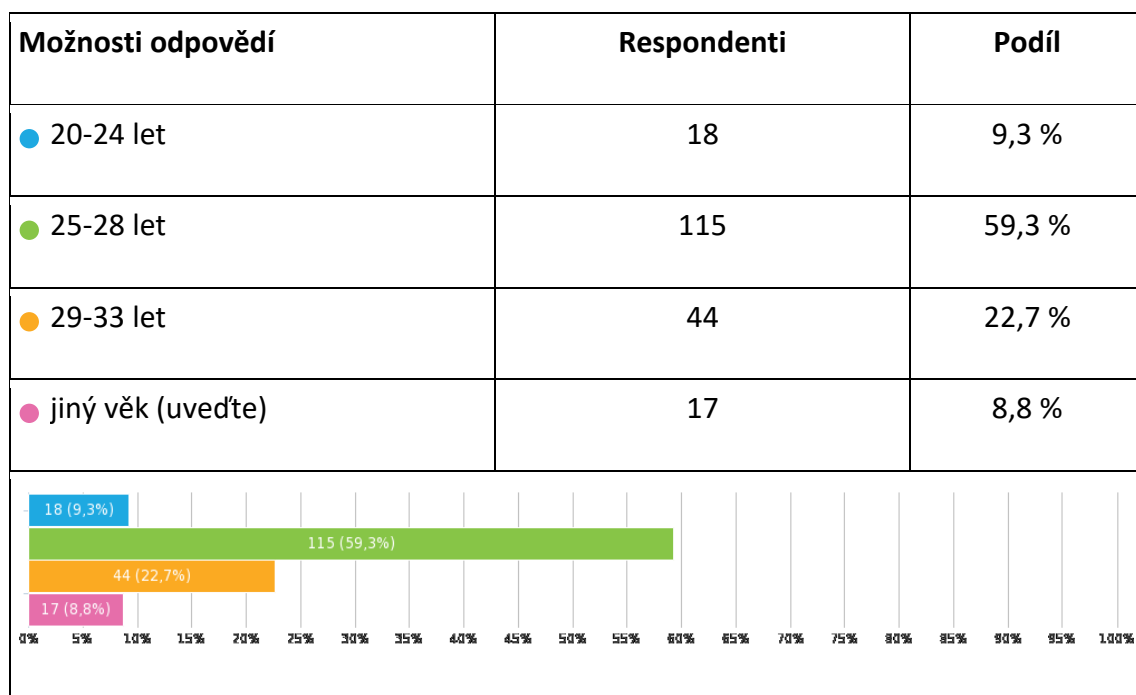
Rodina z pohledu víry je uvedena v tabulce č. 6, která nám zodpoví, kolik žáků pochází z věřící rodiny.

Tab. č. 6. Jste věřící?

Ideální věk k uzavření manželství může být pro každého jiný. Jaký věk si představují naši respondenti, najdeme v tabulce č. 7.

Tab. č. 7. Ideální věk pro vstup do manželství.

Jak moc jsou žáci ovlivněni rodinou a jak by reagovali, kdyby jejich rodina neschvalovala vztah s jejich vyvoleným partnerem, najdeme v tabulce č. 8.

Tab. č. 8. Uzavření sňatku s partnerem (partnerkou), kterého by rodiče neschvalovali a hrozilo by tak přerušení vašich vzájemných vztahů.

Možnosti odpovědí	Respondenti	Podíl v %
● rozhodně ano	42	21,6 %
● spíše ano	72	37,1 %
● nevím	64	33,0 %
● spíše ne	12	6,2 %
● rozhodně ne	4	2,1 %

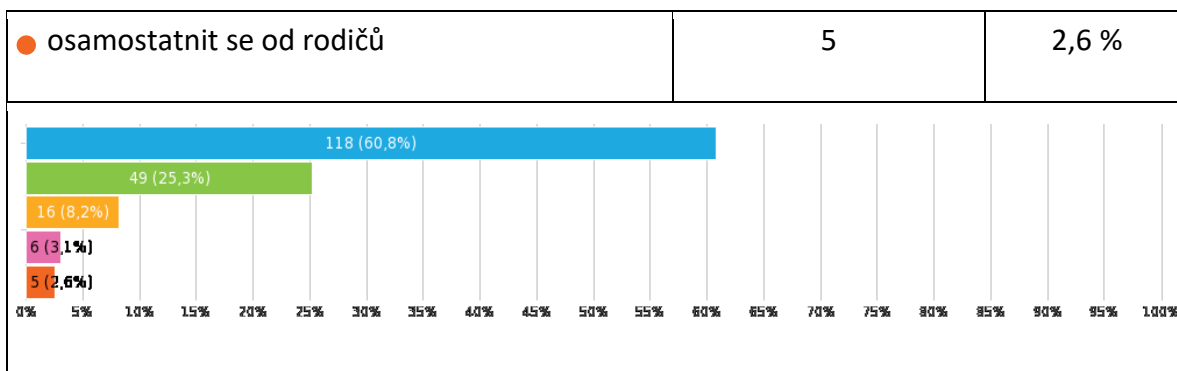
Možnosti odpovědí	Respondenti	Podíl v %
● rozhodně ano	42	21,6 %
● spíše ano	72	37,1 %
● nevím	64	33,0 %
● spíše ne	12	6,2 %
● rozhodně ne	4	2,1 %

Manželství

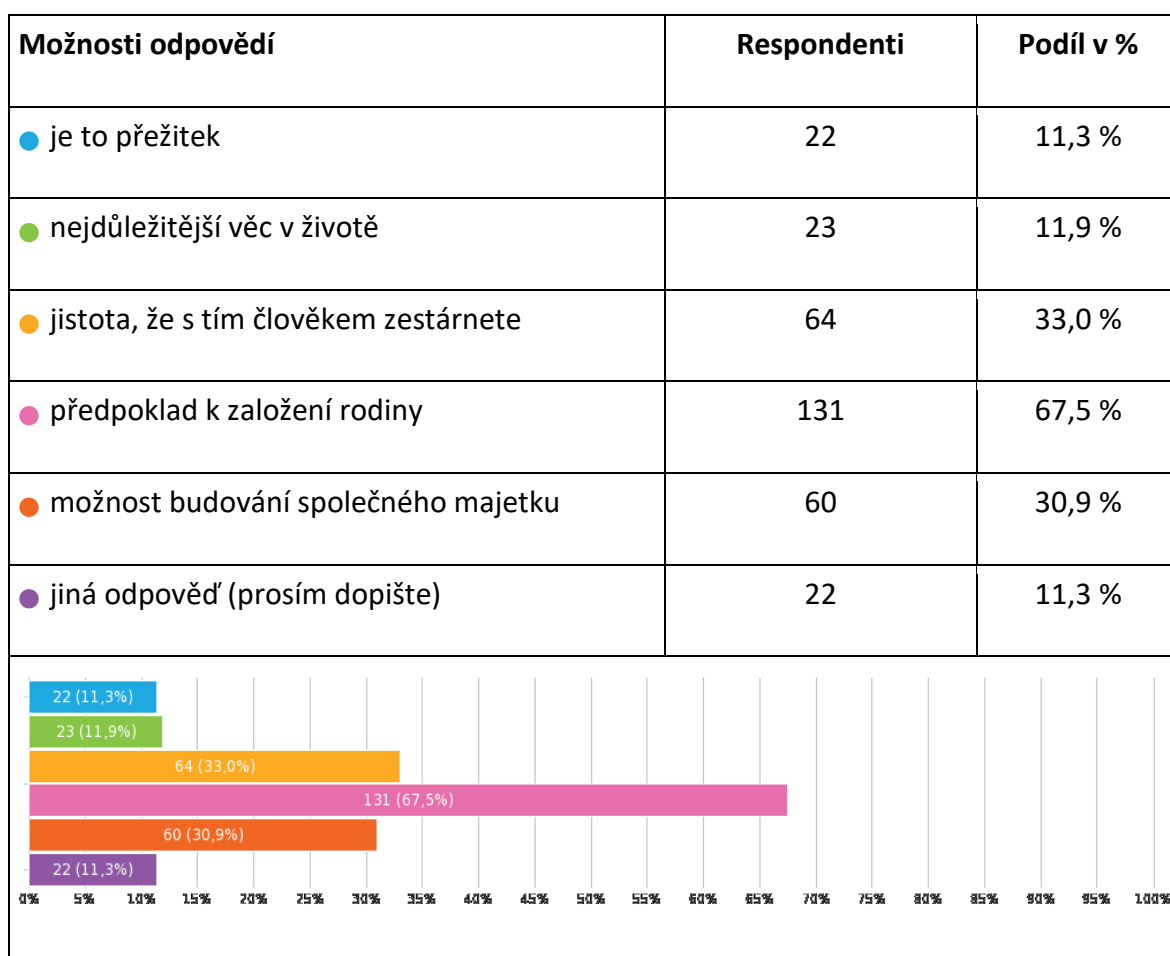
Jaký důvod mají dnešní mladí lidé k uzavření manželství, najdeme v tabulce č. 9, a jak vnímají jeho hodnotu v tabulce č. 10.

Tab. č. 9. Důvod k uzavření manželství.

Možnosti odpovědí	Respondenti	Podíl v %
● láska	118	60,8 %
● narození dítěte	49	25,3 %
● finance	16	8,2 %
● získání trvalého pobytu v zemi (migrace)	6	3,1 %

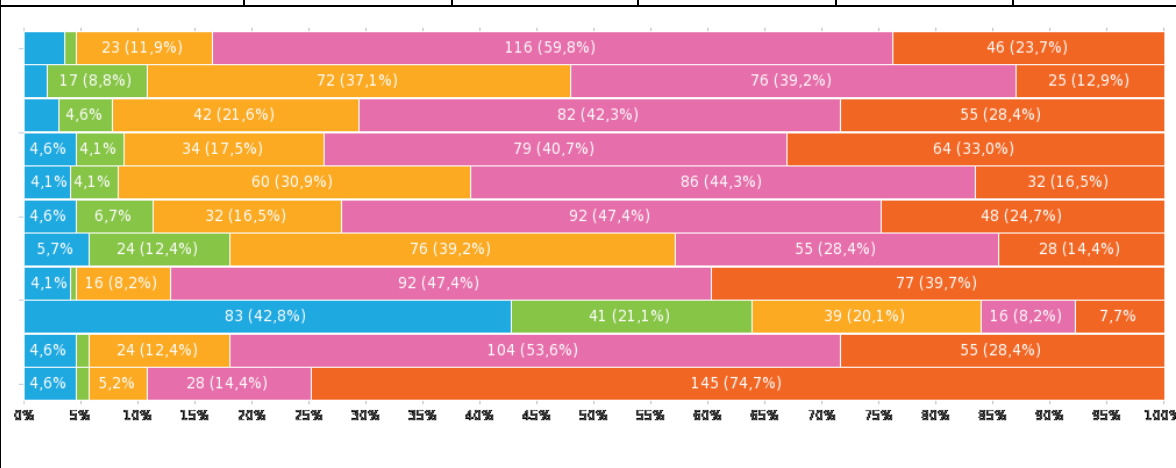
Tab. č. 10. Hodnota manželství, co v dnešní době znamená.

Důležitým momentem je i výběr partnera. Každý máme jiné rodinné hodnoty a také nás ovlivní osobnostní charakteristika. Co bylo pro naše respondenty nejdůležitější a co naopak nepovažovali za důležité, najdeme v přehledu, v tabulce č. 11.

Tab. č. 11. Přehled důležitosti vlastností budoucího životního partnera.

	Nejméně ● důležité	Méně ● důležité	Částečně ● ano i ne	Velmi ● důležité	Nejvíce ● důležité
spolehlivost	7 (3,6 %)	2 (1,0 %)	23 (11,9 %)	116 (59,8 %)	46 (23,7 %)
atraktivita	4 (2,1 %)	17 (8,8 %)	72 (37,1 %)	76 (39,2 %)	25 (12,9 %)
sexuální porozumění	6 (3,1 %)	9 (4,6 %)	42 (21,6 %)	82 (42,3 %)	55 (28,4 %)
dobry vztah k dětem	9 (4,6 %)	8 (4,1 %)	34 (17,5 %)	79 (40,7 %)	64 (33,0 %)
inteligence, vzdělání	8 (4,1 %)	8 (4,1 %)	60 (30,9 %)	86 (44,3 %)	32 (16,5 %)
Smysl pro rodinný život	9 (4,6 %)	13 (6,7 %)	32 (16,5 %)	92 (47,4 %)	48 (24,7 %)
dobré finanční zázemí	11 (5,7 %)	24 (12,4 %)	76 (39,2 %)	55 (28,4 %)	28 (14,4 %)
vzájemná úcta a uznání	8 (4,1 %)	1 (0,5 %)	16 (8,2 %)	92 (47,4 %)	77 (39,7 %)
společné náboženské přesvědčení	83 (42,8 %)	41 (21,1 %)	39 (20,1 %)	16 (8,2 %)	15 (7,7 %)
tolerantnost	9 (4,6 %)	2 (1,0 %)	24 (12,4 %)	104 (53,6 %)	55 (28,4 %)
věrnost	9 (4,6 %)	2 (1,0 %)	10 (5,2 %)	28 (14,4 %)	145 (74,7 %)

Nečastějším důvodem rozpadu manželství bývá nevěra, v našem dotazníku to uvádí 54,1 % žáků, což nám vlastně potvrzuje to, že věrnost je pro žáky nejvíce důležitá (uvedlo 145 ze 194 žáků), tabulka č. 12.

Tab. č. 12. Nejčastější důvod rozpadu manželství.

Možnosti odpovědí	Respondenti	Podíl v %
● nevěra	105	54,1 %
● rozdílnost povah	52	26,8 %
● finance	13	6,7 %
● alkohol	10	5,2 %
● násilí	9	4,6 %
● vliv 3. osob (přátelé, rodina,..)	5	2,6 %

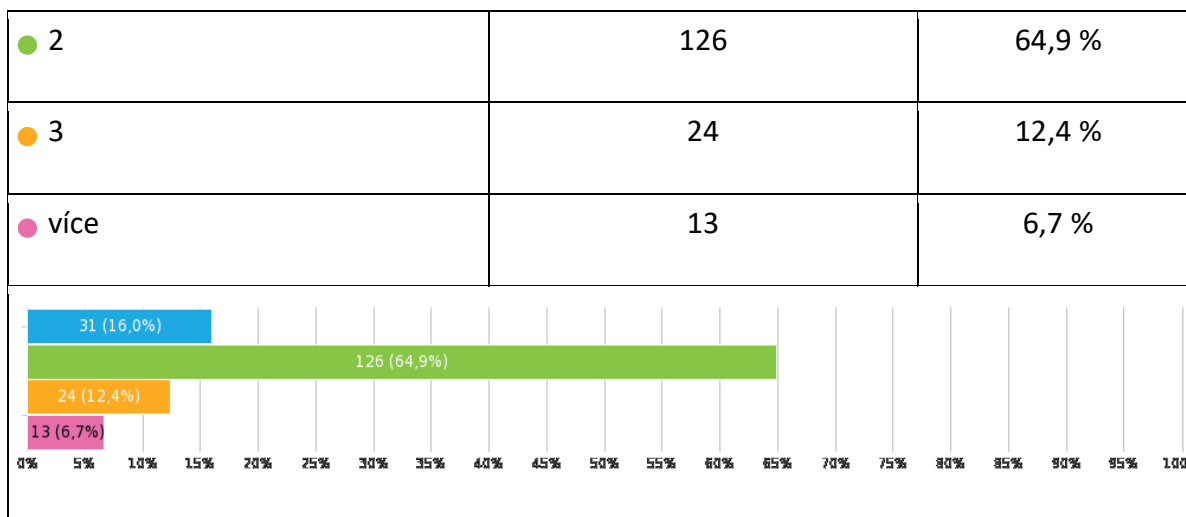
Možnosti odpovědí	Podíl v %
nevěra	54,1%
rozdílnost povah	26,8%
finance	6,7%
alkohol	5,2%
násilí	4,6%
vliv 3. osob (přátelé, rodina,..)	2,6%

Výchova dětí v rodině

Výsledky výzkumu ukazují, že celých 76 % respondentů si je jisto, že chtějí mít v budoucnu dítě. Někteří si ještě nejsou jisti. Kolik dětí si přejí v budoucnu mít, uvádíme v tabulce č. 13.

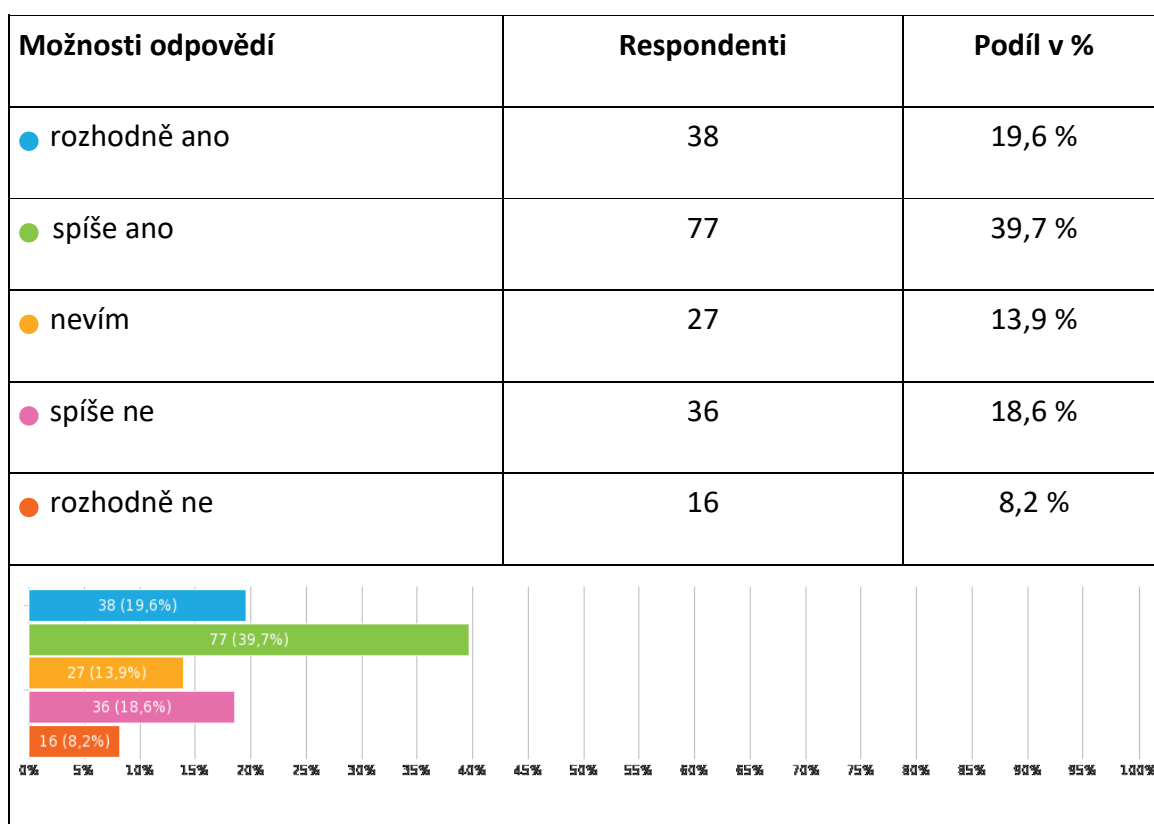
Tab. č. 13. Kolik dětí by žáci v budoucnu chtěli.

Možnosti odpovědí	Respondenti	Podíl v %
● 1	31	16,0 %

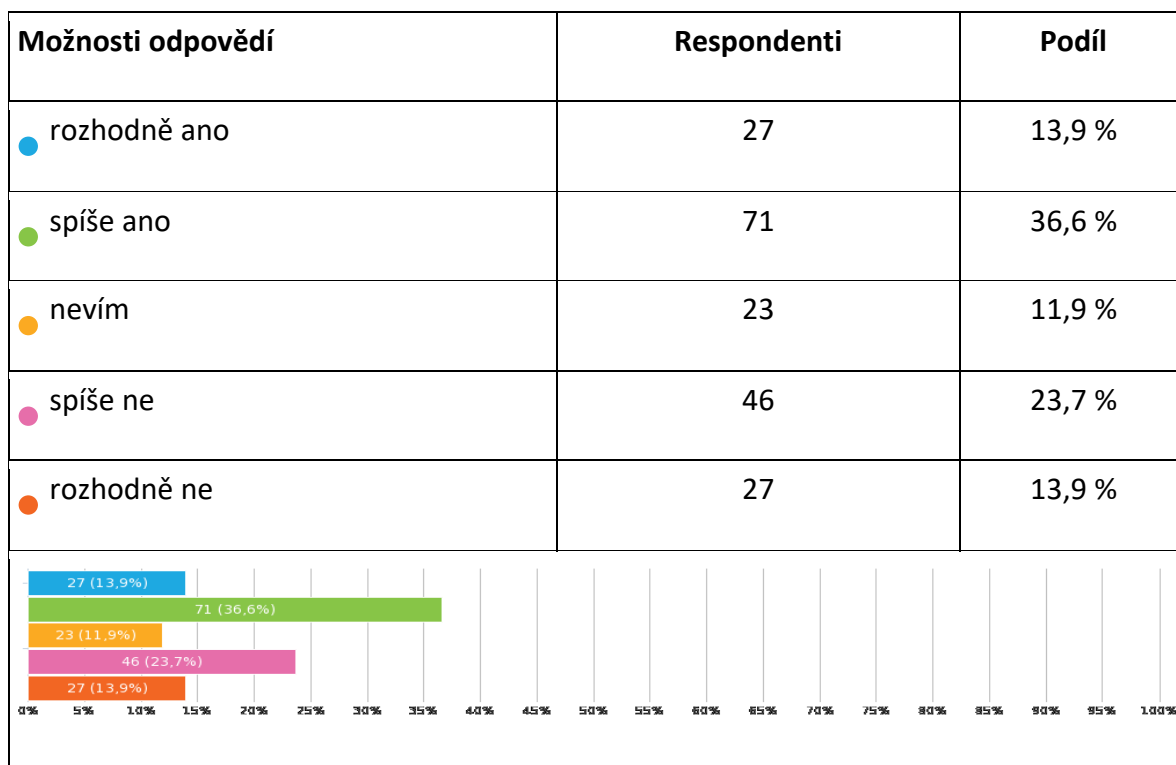
Mít dítě v manželském svazku považuje za důležité 44 % dívek a 68 % chlapců. Celkově považuje mít uzavřený sňatek 59% žáků, kteří uvedli rozhodně nebo spíše ano (tabulka č. 14).

Tab. č. 14. Kdybyste s partnerem /partnerkou měli spolu dítě, považujete za důležité být oddáni?

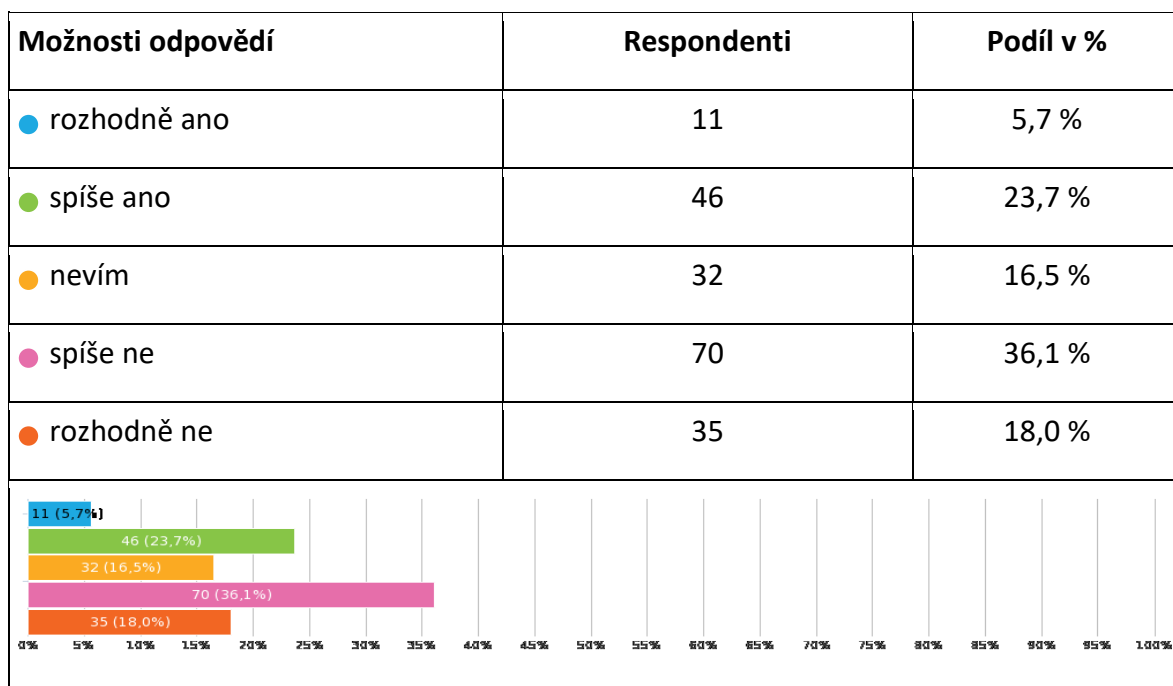

Přehled, zda je pro výchovu dítěte důležité být manželi, uvádíme v tabulce č. 15.

Tab. č. 15. Pro výchovu dětí je velmi důležité, aby měli jejich rodiče uzavřen sňatek.

Tab. č. 16. Myslíte si, že je správné zůstat v manželství (např. kvůli dětem..), i když jinak by manželství již nefungovalo?

5 INTERPRETACE DAT

Výsledky tohoto výzkumu vyšly velmi podobně, jako výsledky výzkumného projektu s realizací speciálního průzkumu „Mladá generace“ z roku 1997, uvedené v publikaci Představy mladých lidí o manželství a rodičovství z roku 2000, od autorů L. Fialové, D. Hamplové, M. Kučery a S. Vymětalové. Toto šetření, bylo zaměřené speciálně na svobodné mladé lidi ve věku 18-29 let, zúčastnilo se ho 1294 respondentů, 632 mužů a 662 žen. Nepřímo inspirovalo výsledky předchozích obecných průzkumů rodiny, které uskutečnil Sociologický ústav Akademie věd České republiky v letech 1994 a 1996 (Rodina 94, Rodina 96), dále průzkumů Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí (VÚPSV), a to jednak šetření „Populační klima 1996“ a průzkumu Formy rodinného života mladé generace 1996. (Kučera et al., 2000, s. 9)

I když naši respondenti jsou mladší, jejich horní věková hranice je stejná s dolní věkovou hranicí srovnávaného výzkumu. Tak, jak jde kupředu technika a věda, tak se mění mladí lidé, kteří jsou dnes vyspělejší, což by odpovídalo shodnosti výsledků obou výzkumů.

Rodina

Rodina je základním článkem v našem životě. To, v jaké rodině vyrůstáme, nás může ovlivnit v budoucím životě. Převážná část respondentů vyrůstala v úplné rodině. Zajímavou odpověď uvedl jeden chlapec: *Vyrůstal jsem u svých prarodičů, kam maminka často docházela a pomáhala jim s domácností.* Je to jedno z východisek, kdy se rodič, nebo alespoň jeden z rodičů o dítě nemůže, nebo nechce postarat, a dá dítě na výchovu k prarodičům. Rozhodně je to lepší řešení, než umístit dítě do ústavní péče. To, kde a v jaké rodině žáci vyrůstali, může a často ovlivní jejich postoj k manželství a výchově jejich vlastních dětí v rodině.

Rodina je nositelem primární socializace a zároveň mediátorem vlivu určité kultury. Proces učení jedince se uskutečňuje zpravidla v sociálním prostředí, nejzákladnější je proces interakce dítěte a rodiny. I toto učení je ovlivněno dědičností a vrozenými vlohami. (Kraus, 2001, s. 56 - 57)

Dříve rodiče dbali na to, aby se jejich dítě narodilo do úplné rodiny. Nemanželských dětí přicházelo na svět jen 5 %. V 80. letech 20. století se počet nemanželských dětí mírně zvyšoval. (Fialová et al., 2000, s. 29) Tato skutečnost odpovídá tomu, že naši respondenti pochází převážně z úplných rodin.

Více než polovina žáků v dotazníku uvedla, že upřednostňují žít s partnerem na zkoušku a poté se vzít. Je tedy zřejmé, že dnešní mladí lidé si chtějí manželství vyzkoušet, lépe se poznat v situacích, ke kterým by v případě bydlení každého zvlášť nedošlo. Právě předmanželská soužití se týkají převážně mladých lidí, jsou brána jako moderní fáze namlouvání a chození. Tyto vztahy přetrvávají různě dlouho, směřují buďto ke svatbě nebo rozchodu. Sňatek nastává obvykle ve chvíli, kdy se partneři rozhodnou pro dítě. Se svatbou často čekají až do chvíle, kdy je žena těhotná. V některých případech ovšem přetrvává vztah bez uzavření manželství, i když už partneři mají dítě. Takové manželství na zkoušku může být výhodou pro dnešní mladé lidi, která dříve (před revolucí 1998 a ještě chvíli i po revoluci) nebyla běžná. Soužití, jak se tenkrát nazývalo „na psí knížku“ nebylo běžné, a takovými páry se opovrhovalo.

Hamplová et al. (2000, s. 68 - 69) ve výsledcích z výzkumu uvádí, že 90% mladých lidí chce uzavřít manželství. Asi 70% z nich si nejdříve chce život s partnerem vyzkoušet. Mladí lidé si vytvořili svůj moderní model partnerského soužití, nejprve spolu žít a do manželství vstoupit později. 20 % respondentů si vybralo uzavření manželství bez zkoušky. Důvodem jejich rozhodnutí byla morálka, víra a zodpovědnost.

Pokud se na výsledky našeho výzkumu podíváme z pohledu víry, zde je zajímavé, že 3 věřící (5%) z úplné rodiny by chtěli žít sami, bez stálého partnera, ale u nevěřících je to 20 respondentů (15%). Rodina udává nějaký určitý vzorec a je zajímavé, že děti nechtějí v rodinné tradici pokračovat. Je ale dost možné, že v průběhu života své plány změní. Nikdy nevíme, co nám život přinese.

Většina věřících lidí vstupuje do manželství dříve, život na zkoušku je pro ně nepřijatelný. Nedovolují jim to jejich morální principy, které vyznávají. Zastávají stanoviska církve, která vyžadují například sexuální zdrženlivost. Církve jsou velkými nepřáteli umělých potratů a výhrady mají i vůči antikoncepci. (Fialová et al., 2000, s. 35)

Pouze necelá třetina respondentů byli věřící, i přesto část z nich nevyrostala v úplné rodině. Proto lze vyvodit, že nábožensky založené rodiny již v tomto století nemají tendenci soudržnosti za každou cenu. Mladí věřící lidé už dnes dávají přednost svému štěstí před morálními zásadami církve. Církevní sňatek uvádí – co Bůh spojil, člověk nerozlučuj. Dnešní ženy jsou samostatnější a nenechají si líbit od mužů to, co si nechali líbit ženy dříve, kdy se více respektovala křesťanská morálka. Dle odpovědí na otázku ohledně variant

soužití – registrované partnerství, lze předpokládat, že dvě nábožensky založené osoby jsou homosexuální, což též není jednoznačně v souladu s Biblií.

V dnešní době není neobvyklé žít spolu s partnerem bez uzavření manželství. Takovou formu soužití preferuje i několik našich mladých respondentů. Podle výsledků našeho výzkumu nemá nesezdané soužití nahradit manželství, i když to tak bývá někdy interpretováno. Je spíše typ soužití s partnerem navazující na „chození“. Takový typ soužití by si chtěla vyzkoušet většina žáků.

Nesezdané soužití je pro dnešní mladou svobodnou generaci přijatelnou a vcelku preferovanou formou způsobu života zpravidla pouze určitý čas. (Vymětalová et al., 2000, s. 122)

Dále se také Vymětalová et al. (2000, s. 132) domnívá, že důvodem může být to, že si ještě nejsou jisti, zda je jejich partner ten pravý, a chtějí ještě nějakou dobu žít „na zkoušku“ nebo jim přijde manželství zbytečné, dokud ještě nemají děti. V případě, že by se partnerům mělo narodit dítě, 83 % respondentů by sňatek uzavřelo.

I názory respondentů ukazují, že není mladými lidmi chápáno jako náhražka manželství-vážného, závazného a právně zakotveného vztahu - ale jako způsob chození v období poznávání, zkoušení, testování partnera, zda je pro manželství „vhodný“. Nesezdané soužití se tak stává společností (a také rodiči) tolerovanou formou předmanželského stadia života. (Vymětalová et al., 2000, s. 132)

Mladí lidé měli své představy nejen o způsobu budoucího partnerského soužití, ale také o nejideálnějším věku na uzavření manželství. Výsledky ukazují, že nejideálnější vstup do manželství je mezi 25 a 28 rokem. Tato hranice se za poslední desetiletí posunula. Proloužila se školní docházka, ale změnila se i ekonomická situace státu. Mladí lidé se dnes musí našetřit na byt, státní byty vymizely. A to jde ruku v ruce s kariérou, s vyšším postavením je i vyšší odměna. Záleží jim na finanční jistotě, nechtějí riskovat. Také se změnil životní styl, dávají přednost životu, který neomezuje jejich svobodu. Ale to jen do chvíle, kdy potkají tu pravou nebo pravého, protože láska je důvod, pro který by manželství uzavřeli. Nebo do chvíle, kdy se rozhodnou mít dítě.

Jen pro porovnání uvádíme, že v 80. letech vstupovalo do manželství 40 až 45% mužů ve věku 23 let a 42 až 44% žen ve věku do 20 let. V roce 1997 se pak muži ženili průměrně ve věku 27,7 let a ženy ve věku 25,4 let. Názory mladých lidí na nejvhodnější věk pro vstup do prvního manželství se rozdělily do dvou špiček. Muži většinou uváděli věk kolem 25 a 30 let, ženy preferovaly vstup do manželství ve věku 25 let. (Kučera et al., 2000, s. 61)

V našem výzkumu 59% žáků se shoduje, že uzavření manželství je vhodné mezi 25 – 28 rokem a 22 % dokonce až mezi 29 – 33 rokem. Což by bylo průměrně 10 - 15 let od vyplňování tohoto dotazníku. Za tak dlouhou dobu se může změnit opravdu cokoli, plány vždy nevycházejí tak, jak bychom si přáli. Výsledky nám jednoznačně ukazují, že věková hranice pro vstup do manželství se opět zvýšila.

V 70 letech minulého století byli mladí rodiče označováni za vůbec nejmladší rodiče v české historii. Průměrný věk snoubenců v 70. a 80. letech minulého století nepřesahoval 24 let. Přesněji to u mužů bylo 24 let a u žen 22 let. (Fialová et al., 2000, s. 30)

Mládí je období, kdy jsou mladí lidé částečně ještě pod vlivem rodičů a to se odráží i v otázce, zda bychom uzavřeli sňatek bez souhlasu rodičů. 37% dotázaných tvrdí, že spíše ano, ale jisti si nejsou. 33% žáků neví. Jen jedna dívka odpověděla, že rozhodně ne, ale rozhodně ne uvedli i 3 chlapci. Zde zůstává otázka, zda jsou chlapci více fixováni na rodiče, jinak řečeno „mamánci“, nebo je to dáno tím, že počet chlapců – respondentů je o 28% vyšší. V dnešní době, kdy se sňatky odsouvají do pozdějšího věku, jsou „mama“ hotely velmi v módě. V každém případě je u těchto žáků velmi silná vazba na rodinu, kde vyrůstali.

Postoje žáků k soužití se ukázali být méně tradiční. Upřednostňují žít s partnerem na zkoušku a po nějaké době teprve uzavřít manželství.

Manželství

Manželství je společností nejuznávanější lidský svazek vytvořený pro rodičovství a výchovu dětí. Mění se normy i pravidla, co je akceptováno dnes, to za našich předků nebylo a nemohlo být tolerováno. Dnes má každý jedinec možnost zůstat svobodný, oženit se či vdát, rozvést se, znovu vstoupit do manželství či žít v nesezdaném soužití, aniž by je okolí odsuzovalo. Nejen lidé kolem, ale i spousta dalších věcí ovlivňuje manželské soužití k dobrému nebo špatnému: pracovní zatížení a nutné další vzdělávání v oboru, povinnosti, které požaduje společnost, bytová tíseň, domácí práce a večer televize. To vše působí, že manželé mají pro sebe málo času, málo spolu hovoří, což pro vztah není dobré. Jestliže mezi manželi, mladými nebo starými, umlkne vyměňování myšlenek, názorů, pak mezi nimi umlká i láska. Sňatky z rozumu se už vyskytují minimálně, hlavní roli hraje vzájem-

ná přitažlivost a láska. To uvedli také žáci v našem dotazníku, píšící, že hlavním důvodem pro uzavření manželství je láska. Shodlo se na tom 67 % chlapců a 50% dívek. Láska je věc, kterou můžeme mít, ale nemůžeme ji vlastnit. Je dobré si ji hýčkat, a pokud je to ta pravá, dovede nás až k manželství.

K porovnání, Hamplová et al. (2000, s. 70) ve své publikaci o výzkumech uvádí, že *manželství zůstává pro mladé lidi stále nejrozšířenější a nejpreferovanější variantou partnerského života. Je zcela samozřejmé, že se snoubenci musí milovat, a ochotu uzavřít „sňatek z rozumu“ připouští jen nízký počet dotázaných.*

Motivem k uzavření manželství je láska a touha po bezpečí. Dalším, spíše praktickým motivem bylo, aby se děti rodily do manželství. Stále však převládá emocionální hledisko, tedy láska a bezpečné zázemí. (Hamplová et al., 2000, s. 75)

Pro naše respondenty bylo narození dítěte druhým nejčastějším důvodem k uzavření manželství. K tomuto důvodu se přiklání 22% chlapců a 32% dívek. Z výsledků dotazníku vyplývá, že celkem 25% žáků by bylo ochotno uzavřít sňatek, kdyby s partnerem čekali dítě. Pro 61% žáků ale stále zůstává láska, jako hlavní důvod uzavření manželství.

Výsledky výzkumu uvedených v publikaci ukazují, že mladí lidé pohlíží na manželství ze dvou hledisek. Praktické hledisko hledí na instituci manželství jako na finanční jistotu a záruku majetku pro zajištění dětí, aby jim zabezpečili pohodový vývoj. Člověk má své city a potřeby. Naplňování těchto potřeb je druhým pohledem na instituci manželství a tím je emocionální stránka. K ní patří souhlas či nesouhlas s výrokem, že člověk nemůže být šťastný bez partnera a dětí, že svobodní jsou méně šťastní než ženatí a vdané. A neplánovat dítě neznamená, že by se lidé neměli brát. (Hamplová et al., 2000, s. 71)

Nesezdané soužití dnešní mladí lidé tolerují a v celku i preferují, ale pouze do doby, kdy se rozhodnou mít dítě. Mladí lidé tedy dávají přednost narození dítěte do rodiny. Podobné výsledky uvádí ve své publikaci Hamplová et al. (2000, s. 86 - 87): Mladá generace uznává, že dítě by se mělo narodit manželům, kteří uzavřeli sňatek. Pro jeho výchovu je toto prostředí rodiny nenahraditelné. S narozením nemanželských dětí se většinou neztotožňují.

Mladí lidé stále prisuzují manželství určitou morální a etickou hodnotu a to i v případě, že neplánují mít dítě. Více jak polovina žáků si myslí, že i když dítě neplánují, má smysl se vzít. Procentuálně by to mohlo odpovídat respondentům, pro které je manželství jistota, že s partnerem zestárnou, lze zde předvídat jistou míru obav ze samoty. Další respondenti z této skupiny uvedli možnost budování společného majetku, přičemž lze přepokládat sňá-

tek čistě z materiálních důvodů, kde však z reálného hlediska pouze při malém procentu lze mluvit o manželství z lásky. Mezi jiné, se zařadily odpovědi typu:

- Uznávání již osvědčeného, tradičního a zažitého způsobu života.
- V této době znamená manželství tak málo, že skoro nic. Jen je více starostí ohledně rozvodu.
- Pravidelný přístup nechráněného sexu.
- Být zaměstnán jako otrok jediné osoby.
- Být v blízkosti osoby, které si nejvíce vážíme.
- Potvrzení společné lásky, společné problémy.
- Manželství pro mě znamená to, že se na toho druhého můžu spolehnout v dobrém i zlém.
- Vzhledem k tomu, že nejsem ve sňatku manželském, tak nemohu posoudit.
- Být v blízkosti osoby, které si nejvíce vážíme.
- Formalita.

S výrokem, že má smysl, aby se lidé brali, i když neplánují mít dítě, souhlasilo přes 70% dotázaných. Je tedy zřejmé, že tito lidé přisuzují manželství morální hodnotu. Celé dvě třetiny respondentů souhlasně odpověděly, že manželství je posvátná instituce a manželský slib by měl platit po celý život. (Kučera et al., 2000, s. 23)

Při výběru životního partnera nás mohou ovlivnit jeho vlastnosti. Mladí lidé přikládají partnerskému životu veliký význam, proto důsledně zvažují a pečlivě vybírají svého životního partnera. Za jednu z nejdůležitějších vlastností partnera považuje 75% žáků věrnost a za velmi důležitou vlastnost považuje 63% žáků spolehlivost. Z opačného pohledu je pro naši mládež nejméně důležité společné náboženské přesvědčení, uvádí to 43% respondentů. Dalo by se říci, že společné náboženské přesvědčení upřednostňují věřící, ale z výsledků dotazníku je zřejmé, že tento předpoklad pro hledání budoucího partnera je ovlivní jen částečně a pro 22% věřících je to nejméně důležité. I přesto, že u nevěřících je nejméně důležité společné náboženské přesvědčení - 52% nevěřících, pro 5 (4%) nevěřících je to nejevíce důležité. Zde je možné, že mladí lidé jsou ovlivněni sociálními sítěmi a migrační krizí, kterou v posledních letech uvádí média. Nastiňují náboženské vyznání migrantů z muslimského světa jako špatné, neslučitelné s křesťanstvím. Proto je možné, že i v zásadě nevěřící mladí lidé přihlíží na víru, kterou jejich budoucí partner vyznává.

Z výsledků vyplývá, že žáci přemýšlí také ekonomicky a dobré finanční zázemí upřednostňuje nezanedbatelné procento z nich. Již v dřívějších dobách musela nevěsta přinést věno a ženich musel zabezpečit bydlení. Podepisovali se předmanželské smlouvy a k nim se teď znovu snoubenci vrací. Mnohdy se ale mladí lidé nebrali z lásky, ale jen pro dobré spojení majetku a rodu. To už v dnešní době není tak časté, ale přece jen hodnota peněz i v dnešní době je pro někoho velmi důležitá.

Fialová et al. (2000, s. 34) uvádí, že asi 80% mladých lidí zná dobře problematiku manželských vztahů, ať jde o představu pozitivní, nebo negativní. Mají tedy představu o fungování rodiny, dělbě práce v rodině a i o mateřských a otcovských rolích.

Vývoj představ o ideálním partnerovi ovlivňuje již v době dětství a dospívání rodinné prostředí a výchova. Výše nároků a důležitost vlastností životního partnera je obrazem našeho rodinného života. Za nejdůležitější vlastnosti byly označeny zodpovědnost, poctivost, tolerantnost a smysl pro pořádek. Nechyběl ani dobrý vztah k dětem. Ženy dávaly větší hodnotu ctižádosti, rozhodnosti a úspěchům v zaměstnání. Pro muže byl důležitý vzhled partnerky a pěkné vystupování (Vymětalová et al., 2000, s. 101 - 102, 113)

Manželství znamená pro 68 % žáků předpoklad k založení rodiny. Pro 33 % žáků jistotu, že s tímto člověkem zestárneme. Jak žáci uvedli, láska, věrnost, spolehlivost, to je pro ně dokonalá představa o manželství.

Hamplová et al. (2000, s. 70) uvádí, že manželství je podle průzkumu stále nejrozšířenější a nejpreferovanější způsob soužití. Základem manželství je láska. Jen 7 % respondentů uvedlo, že je k manželství motivovaly finance a společenské postavení.

Láska je nejvyšším a také nejvíce komplikovaným citem, který působí v životě mnoho štěstí, ale i trápení a smutku. Většinový podíl dotazované skupiny žáků si vůbec nepřipouští možné negativní vnitřní i vnější vlivy, které by v závěru mohly způsobit rozpad manželství. Nečastějším důvodem rozpadu manželství bývá nevěra, v našem dotazníku to uvádí 54 % žáků. Výsledek potvrzuje odpověď na otázku, jaká je nejdůležitější vlastnost partnera. Je to věrnost, což uvedlo 145 žáků ze 194 žáků. Nevěrou se zhroutí naše dokonalá představa o manželství a mnohdy nejde zachránit. Z výzkumu bylo zjištěno, že žáci vyrůstající v úplné rodině uvádí nevěru za hlavní důvod rozpadu manželství - 63% žáků a hned za ní rozdílnost povah - 23% žáků. Ale žáci z neúplné rodiny uvádějí, že nevěra je důvodem rozpadu jen pro 22 % žáků, ale rozdílnost povah pro 44 % žáků. Dalo by se tedy říct, že žáci z úplných rodin by nevěru neodpustili, kdežto žáci z neúplných rodin by nevěru mohli

tolerovat. Z těchto odpovědí lze vyvodit, že žáci vyrůstající v úplných rodinách mají na soudržnost manželství mnohem idyličtější pohled než je tomu u žáků z neúplných rodin, pro které je soulad povah a s tím spojená harmonie domova mnohem důležitější než věrnost.

Průzkumy ukazují, že postoje k rozvodům jsou poměrně stabilní. Mladí lidé jsou k rozvodům tolerantnější, souhlasilo 55% dotázaných. Polovina respondentů považuje rozvod za selhání a 12% respondentů si myslí, že rozpad rodiny je přirozený a k dnešní době patří. Více než tři čtvrtiny respondentů si myslí, že je rozvod jediným a správným řešením, když jsou v rodině neshody. (Kučera et al., 2000, s. 24)

Ve své publikaci Fialová et al., (2000, s. 157) uvádí, *průzkum dále prokázal značnou toleranci českého prostředí v postoji k rozvodům manželství a umělé potratovosti. Zdá se však, že obojí mladí lidé považují spíše za nouzová až mezní řešení případného životního nezdaru, kterým by se sice raději vyhnuli, ale jejich existence je vítána, protože život v rozvráceném manželství nebo nevhodné narození nechtěného dítěte jsou považovány za méně přijatelné.*

Postoj žáků k instituci manželství je velmi kladný. Manželství neztrácí na významu a má pro žáky morální i etickou hodnotu.

Výchova dětí v rodině

Mít dítě, je další nová etapa v životě. Celých 76 % respondentů si je jisto, že chtějí mít v budoucnu dítě. Reprodukční plány se významně liší podle pohlaví. Více jasno mají dívky, které odpověděly kladně nebo záporně a možnost nevím nevyužily. Tak jednoznačně tomu ovšem nebylo u chlapců, kde možnost nevím využilo 15%. Existují však i respondenti, kteří děti ve svém životě neplánují, to uvedlo pouhých 9 % respondentů, tedy 18 ze 194 žáků. Tito respondenti pravděpodobně většinou nevyznávají tradiční rodinné uspořádání a hodnoty. Většina z nich totiž nejen že neplánuje děti, ale potencionální manželství se svým stálým partnerem považují za zbytečnou formalitu. Naopak ale pro některé respondenty nemít dítě není důvod k neuzavření manželství.

Nejčastěji žáci uvádí, že by chtěli mít v budoucnu dvě děti. Shodlo se na tom 65 % žáků. Zde nejsou žádné rozdíly ani z pohledu úplných a neúplných rodin, ani z pohledu věřících

a nevěřících žáků. Představa mít jen jedno dítě nebo více dětí uvedlo menší procento respondentů. Dvoudětný model je nejoblíbenější už několik desítek let. Výsledky se velmi podobají průzkumu uváděného v publikaci Představy mladých lidí o manželství a rodičovství z roku 2000.

Kučera et al. (2000, s. 10) uvádí: *Výsledky průzkumu potvrdily, že v manželství chce a zřejmě i bude žít převážná většina mladých lidí, i když často až po nesezdaném soužití „na zkoušku“, zpravidla v nedlouhém období do narození dítěte. Druhým základním zjištěním bylo, že v životních plánech mladých zůstává zachován dvoudětný model rodiny jako výrazně převažující typ rodinného a reprodukčního chování.*

Dvě děti jako ideální počet uváděla ve výzkumech zaměřených na zjišťování populačního klimatu nebo úrovně reprodukce a prováděných v 80. letech převážná část populace. (Fialová et al., 2000, s. 31)

Jen málo žáků uvádí, že by chtěli mít jen jedno dítě (16%). Otázkou je, co je k tomu vede, snad nějaká vlastní zkušenost. Sami mohli vyrůstat jako jedináčci a mohou v tom vidět určitou výhodu. Nebo právě nevýhodu, že jednou zůstanou sami a nebudou mít blízkého pokrevního člena rodiny, až své děti. Může to být rodinná tradice nebo i strach z nezvládnutí výchovy. Mít dvě děti tedy uvádí většina, ale většina nejsou všichni. Ovlivňují nás poměry v rodině, finanční jistoty nebo zdravotní omezení.

Hamplová et al. (2000, s. 90, 92) uvádí, že ideál mít dvě děti vysoce převažuje napříč celou českou republikou. Tři děti uvádí respondenti, kteří uplatňují manželství bez předchozí zkoušky a také měli k této volbě také osobní důvody, rodinné důvody – zkušenosti ze života vícedětné rodiny a velmi často se objevoval důvod, ať dítě není samo. Jedno dítě chtějí mít ti mladí lidé, kteří chtějí žít bez partnera nebo v nesezdaném soužití. Dalším důvodem byly finance, osobní důvody a výhodnější podmínky pro výchovu.

Mít dítě v manželském svazku, považuje za důležité většina dívek a chlapců. Stejně tak i z pohledu žáků vyrůstajících v úplné a v neúplné rodině, si většina myslí, že je důležité mít uzavřený sňatek, když partneři mají spolu dítě. Z neúplné rodiny si to myslí 48% žáků a z úplné rodiny 64% žáků. Celkově považuje mít uzavřený sňatek 59% žáků, kteří uvedli rozhodně nebo spíše ano. Procentuálně se nám to shoduje s výsledkem výzkumu u otázky: Co pro Vás v dnešní době znamená manželství? Odpovědí bylo: Předpoklad k založení rodiny. Dá se předpokládat, že domov s matkou a otcem je pro žáky symbolem šťastného dětství.

Dítě by se mělo narodit do manželství, to je názor většiny žáků. Ale při otázce, zda je pro výchovu dítěte důležité, aby měli rodiče uzavřený sňatek, už to tak jednoznačné nebylo. 57 % žáků z neúplné rodiny uvádí, že sňatek není důležitý. Pro 57 % žáků z úplné rodiny, je sňatek důležitý a pro 31 % žáků není důležitý. Rodič je pro dítě vzor, a pokud žije dítě pouze s matkou, chybí mužský vzor a naopak. Žáci z úplné rodiny si jsou vědomi, co jim rodina může přinést a že rodinná pouta jsou silná. Když žáci z neúplné rodiny uvádí, že sňatek není důležitý pro výchovu, může to mít dva pohledy. První, že sami vyrostli s jedním rodičem nebo měli střídavou péči. To jim nijak neublížilo a cítí se být dobře vychovaní. Druhý pohled je ten, že by chtěli s partnerem žít a vychovávat dítě společně za každou cenu a to i bez uzavření manželství.

Výchovu dítěte svobodnou matkou lze zahrnout mezi alternativní způsoby života. Týká se matek, které nechtějí mít trvalý vztah s mužem. Lidé se však přiklání k názoru, že žena by o dítě neměla usilovat, když je sama. Zároveň ale by více než polovina respondentů takové rozhodnutí neodsuzovala. Naprostá většina respondentů, více než 90% si myslí, že podmínkou šťastného dětství je rodina s matkou a otcem. (Kučera et al., 2000, s. 24)

Manželství s sebou přináší různé problémy a úskalí. Každodenní starosti a povinnosti se stávají stereotypem, manželství bez sexu a bez lásky může fungovat, ale každý se s tím nespokojí. Pak si pokládáme otázku, proč jsme stále spolu? Kvůli dětem, abychom je nepřipravili o láskyplný a bezpečný domov? Kvůli nim zůstáváme v manželství bez lásky a čekáme, až vyrostou. Jen proto, abychom je ubránili nepříjemnostem jako je střídavá péče a nové „tetičky a strýčkové“, které jim přivedeme domů. Děti zůstávají nejhlavnějším důvodem proč se nerozvést. Pokud ale manželství opravdu nefunguje, je právě lepší, hlavně kvůli dětem od sebe odejít. Děti situaci velmi dobře vycítí a žít ve stresu pro ně není žádná výhra. Výsledky výzkumu uvádějí, že by lidé neměli zůstávat v manželství jen kvůli dětem. Stejně tak i odsuzují nevěru, kterou uvádí jako nejčastější důvod k rozvodu. Dnešní mladí lidé preferují své vlastní štěstí, protože ne vždy je zdravé držet rodinu pohromadě a někdy taková soudržnost má negativní vliv na děti.

Má se udržet manželství i za cenu, že už by nefungovalo? 54% žáků uvádí, že ne. Žádný vztah není ideální. Na každém partnerském vztahu je zapotřebí neustále pracovat. Pokud dojde k nějaké menší krizi, snažíme se ji překonat. V manželství mohou mezi manželi nastat vyhrocené vztahy a to až takové, že rozvod bude otázkou času. Ale co děti? Jak to bude s nimi? Jen velmi málo manželství se dokáže dohodnout na rozvodu v přátelském duchu. Řešení neshod před dětmi rozhodně není vhodné a má na ně velký dopad. Možná pro-

to si většina žáků myslí, že není správné zůstat v manželství. Ale i přesto si 29% žáků myslí, že by v manželství zůstali.

Kučera et al. (2000, s. 26) poukazuje na výsledky určité analýzy, jejímž výsledkem je, že by se rodiče pro děti měli obětovat, kladou důraz na lásku mezi rodiči a dětmi. Tradiční rodina je posvátnou institucí a odsuzuje rozvody, potraty a nevěru.

Rodina má pro žáky zcela zásadní význam, a to jak rodina, ve které vyrůstali, tak i rodina, kterou chtějí založit. Všeobecně uznávají tradiční rodinu, její prostředí, které je pro výchovu dětí nejideálnější.

Hlavní cíl:

Podle výsledků průzkumu má rodina a manželství velmi zásadní význam i pro mladé lidi. Jejich postoj k tomuto tématu ovlivňují různé faktory, jedním z nich je i prostředí, ve kterém vyrůstali. Tradiční model rodiny uznává většina respondentů. Manželství je pro ně morální i etickou hodnotou a důvodem k uzavření manželství je nejčastěji lidská láska.

ZÁVĚR

Diplomová práce se zabývala manželstvím, rodinou a výchovou dětí v ní. V dnešní době je to stále velmi diskutované téma. Výzkum se soustředil na mladé lidi a jejich názory, jak hodlají žít v jednotlivých formách partnerského soužití, zda chtějí mít děti a jaké jsou jejich základní rodinné hodnoty. Postoj žáků bývá důsledkem toho, v čem vyrůstali. Ukázalo se, že manželství a rodina ztratily větší část svého společenského postavení, ale i nadále zůstávají důležitým sociálním zázemím pro život. Rozhodnutí, zda vstoupit či nevstoupit do manželství nezáleží, dle našeho názoru, jen na samotných respondentech, ale také na sociální politice našeho státu. Ta není v dnešní době pro mladé rodiny moc příznivá. Výzkum nám ukázal, že uzavřít manželství má smysl, i když manželé neplánují mít děti. Zde se potvrzuje, že láska je pro ně na prvním místě. Většina žáků uvedla, že před uzavřením manželství by chtěli zkusit žít s partnerem na zkoušku a poté se vzít. Tento názor je v dnešní moderní době mezi mladými lidmi velmi rozšířen. Zároveň tazatelé ale uvádí, že pokud by čekali s partnerem dítě, chtěli by uzavřít sňatek hned. Názor se přibližuje více tradičnímu vzoru rodiny, ale i pro mnohé moderní mladé lidi je důležité, aby dítě mělo domov s matkou i otcem a společným příjmením.

S mladými lidmi to není tak špatné, jak to na první pohled může vypadat. Nejsou všichni tak zkažení, jak se nám může z různých vyjádření médií zdát. Většina z nich má už teď jasno v tom, jak by si svůj další život představovali. Ano doba se mění, mění se systémy, lidé, technologie, ale přece jen něco tradičního zůstalo. Naše babičky, naše maminky říkaly, že za jejich let bylo vše jinak. Ano bylo. Ale my můžeme říct, že co se týče manželství, rodiny a výchovy dětí, tam se pořád nějak v základních principech shodujeme. K uzavření manželství nás především vede láska, většina mladých lidí by chtěla mít děti, které by měly být vychovávány v rodině. Takže i v dnešní hektické době výsledky průzkumu ukázaly spíše tradiční pojetí rodiny v představách mladých lidí.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BAKOŠOVÁ, Zlatica. *Sociálna pedagogika ako životná pomoc*. Bratislava: Public promotion, 2008. ISBN 978-80-969944-0-3.
- [2] BERTINI, Kristine. *Sendvičová rodina. Souběžná péče o malé děti a seniory*. Praha: Portál, s.r.o., 2013. ISBN 978-80-262-0478-7.
- [3] COVEY, Stephen R. *7 návyků spokojené rodiny*. Praha: Management Press, 2017. ISBN 978-80-7261-482-0.
- [4] FIALOVÁ, Ludmila et al. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. ISBN 80-85850-87-7.
- [5] HAMPLOVÁ, Dana. *Postoje k manželství a rodičovství*, in Fialová et al. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. ISBN 80-85850-87-7.
- [6] HAŠKOVÁ, Hana. 2010. „Přirozenost a normalita rodičovství aneb Jak se volí bezdětnost.“ Socioweb 8 (11): 3-5. ISSN 1214-1720[online]. Dostupné na http://www.socioweb.cz/upl/editorial/download/184_SOCIOWEB_11_2010.pdf
- [7] HODGKINSON, Tom. *Líný rodič: lenošením a nečinností k lepšímu rodičovství: zaručený návod, jak být pohodovým rodičem*. Brno: Jota, 2009. ISBN 978-80-7217-665-6.
- [8] HOEFLE, Vicki. *Výchova bez blbých keců*. Brno: CPress, 2013. ISBN 978-80-264-0325-8.
- [9] CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: GRADA, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [10] KOLESÁROVÁ, Karolína. *Životní styl v informační společnosti*. Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2016. ISBN 978-80-7452-119-5.
- [11] KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ et al. *ČLOVĚK – PROSTŘEDÍ – VÝCHOVA: K otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.
- [12] KUČERA, Milan. *Představy o postavení sňatku a narození dětí v životní dráze mladých svobodných lidí*, in Fialová et al. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. ISBN 80-85850-87-7.

- [13] MATĚJČEK, Zdeněk. *Po dobrém, nebo po zlém?* Praha: Portál, 2000. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7178-486-9.
- [14] MAYALL, Berry. *Towards a sociology for childhood: thinking from children's lives*. Philadelphia: Open University Press, 2002. ISBN 0-335-20843-6.
- [15] MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Praha: SOCIOLOGICKÉ NAKLADATELSTVÍ (SLON), 2006. ISBN 80-86429-58-X.
- [16] MOŽNÝ, Ivo. *Sociologie rodiny*. Praha: SOCIOLOGICKÉ NAKLADATELSTVÍ (SLON), 2002. ISBN 80-86429-05-9.
- [17] NOVÁK, Tomáš. *Manželství jako trvalý stres*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. ISBN 978-80-247-2799-8.
- [18] NOVÁK, Tomáš. *Věkový rozdíl mezi partnery*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007. ISBN 978-80-247-1595-7.
- [19] NOVÁK, Tomáš. *Vynes ten koš!: asertivita v manželství a v rodině*. Praha: Motto, 2002. ISBN 80-7246-133-8.
- [20] PEASE, Allan a Barbara PEASE. *Proč muži lžou a ženy pláčou*. Brno: Alman, 2003. Cesta k poznání. ISBN 80-86135-34-9.
- [21] PURVIS, Karyn B., David R CROSS a Wendy Lyons SUNSHINE. *Dítě v nové rodině*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013. ISBN 978-80-247-4535-0.
- [22] RENZETTI, Claire M. *Ženy, muži a společnost*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0525-2.
- [23] ROGGE, Jan-Uwe. *Děti potřebují hranice*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-330-7.
- [24] ROGGE, Jan-Uwe. *Rodiče určují hranice*. Praha: Portál, s.r.o., 2013. ISBN 978-80-262-0533-3.
- [25] ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem: vývojová psychologie*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7367-124-7.
- [26] SALADIN-GRIZIVATZ, Catherine. *Rodičovská autorita*. Praha: Portál, 2002. Průvodce výchovou v rodině. ISBN 80-7178-676-4.

- [27] SATIROVÁ, Virginia. *Kniha o rodině*. Institut Virginie Satinové, Praha: Nakladatelství Práh, Brno: Nakladatelství Svan, 1994. ISBN 80-901325-0-2.
- [28] SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-559-8.
- [29] ŠMOLKA, Petr a Jan MACH. *Manželská a rodinná trápení*. Praha: Portál, s.r.o., 2008. ISBN 978-80-7367-448-9.
- [30] UZEL, Radim. *Nevěra a co s ní*. Praha: Petrklíč, 2010. ISBN 978-80-7229-241-7.
- [31] VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. Praha: Portál, s.r.o., 1999. ISBN 80-7178-308-0.
- [32] VOLEMANOVÁ, Šárka, Alexandra VEBROVÁ a Alena DERZSIOVÁ. *Partnerské vztahy, aneb, Návod na přežití*. Praha: Česká televize, 2010. Edice České televize. ISBN 978-807448-001-0.
- [33] VYMĚTALOVÁ, Simona. *Partnerský vztah*, in Fialová et al. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. ISBN 80-85850-87-7.
- [34] WYCKOFF, Jerry a Barbara C. UNELL. *Výchova bez křiku a pohlavků: Žijeme s dětmi, problémy rodičovství řešíme s Vámi*. Praha: Mladá fronta, 2004. ISBN 80-204-1193-8.
- [35] Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník [online]. Dostupné na [https://zakony pro lidi.cz/cs/2012-89](https://zakony.pro lidi.cz/cs/2012-89).
- [36] Zákon č. 115/2006 Sb., Zákon o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů [online]. Dostupné na [https://zakony pro lidi.cz/cs/2006-115](https://zakony.pro lidi.cz/cs/2006-115).
- [37] ZURHORSTOVÁ, Eva-Maria. *Každý svého štěstí strůjcem*. Praha: Euromedia Group, k. s. – Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0897-7.

SEZNAM TABULEK

Tab. č. 1. Statistika respondentů.

Tab. č. 2. Přehled respondentů podle školy.

Tab. č. 3. Přehled respondentů podle pohlaví.

Tab. č. 4. V jaké rodině žáci vyrůstali.

Tab. č. 5. Preference soužití.

Tab. č. 6. Jste věřící?

Tab. č. 7. Ideální věk pro vstup do manželství.

Tab. č. 8. Uzavření sňatku s partnerem (partnerkou), kterého by rodiče neschvalovali a hrozilo by tak přerušení vašich vzájemných vztahů.

Tab. č. 9. Důvod k uzavření manželství.

Tab. č. 10. Hodnota manželství, co v dnešní době znamená.

Tab. č. 11. Přehled důležitosti vlastností budoucího životního partnera.

Tab. č. 12. Nejčastější důvod rozpadu manželství.

Tab. č. 13. Kolik dětí by žáci v budoucnu chtěli.

Tab. č. 14. Kdybyste s partnerem /partnerkou měli spolu dítě, považujete za důležité být oddáni?

Tab. č. 15. Pro výchovu dětí je velmi důležité, aby měli jejich rodiče uzavřen sňatek.

Tab. č. 16. Myslíte si, že je správné zůstat v manželství (např. kvůli dětem..), i když jinak by manželství již nefungovalo?

SEZNAM PŘÍLOH

PI: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Výchova dětí v rodině pohledem mladých lidí

Dobrý den,

věnujte prosím několik minut svého času vyplnění následujícího dotazníku. Dotazník je zcela anonymní a Vámi uvedené údaje budou sloužit pouze pro potřeby diplomové práce, která se zabývá výchovou dětí v rodině pohledem mladých lidí.

Předem Vám děkuji za ochotu a Váš čas.

Bc. Jiřina Pumprlová

Uvedte své pohlaví

- muž
 žena

V současné době studujete

- Gymnázium
 Střední průmyslovou školu
 Střední školu zemědělskou

Vyrůstal/a jste v rodině

- úplně, s oběma rodiči
 neúplně, s jedním rozvedeným rodičem
 neúplně, se svobodnou matkou nebo svobodným otcem
 s jedním rodičem a jeho novým partnerem
 jiné (uvedte jaké)

Napište odpověď

Kterou z následujících variant preferujete?

- žít sám(a) bez stálého partnera
 žít se stálým partnerem bez sňatku
 žít se stálým partnerem na „zkoušku“ a později se vzít
 žít v manželství bez předchozího života na „zkoušku“
 jiné (uvedte)

Napište odpověď

Jaký je podle vás ideální věk pro vstup do manželství?

- 20-24 let
 25-28 let
 29-33 let
 jiný věk (uveďte)
Napište odpověď

Uzavřeli byste sňatek i s partnerem (partnerkou), kterého by vaši rodiče neschvalovali a hrozilo by tak přerušení vašich vzájemných vztahů?

- rozhodně ano
 nevím
 rozhodně ne
 spíše ano
 spíše ne

Jste věřící?

- ano
 ne

Co je podle Vás nejčastějším důvodem k uzavření manželství? Vyberte jednu z možností.

- láska
 narození dítěte
 finance
 získání trvalého pobytu v zemi (migrace)
 osamostatnit se od rodičů

Co je podle Vás nejčastějším důvodem k rozpadu manželství? Vyberte jednu z možností.

- nevěra
 rozdílnost povah
 finance
 alkohol
 násilí
 vliv 3. osob (přátelé, rodina,...)

Za jak důležité považujete následující předpoklady a vlastnosti u svého životního partnera? (Označte v každém řádku křížkem dle svých preferencí).

	Nejméně důležité	Méně důležité	Částečně ano i ne	Velmi důležité	Nejvíce důležité
spolehlivost	☐	☐	☐	☐	☐
atraktivita	☐	☐	☐	☐	☐
sexuální porozumění	☐	☐	☐	☐	☐
dobrý vztah k dětem	☐	☐	☐	☐	☐
inteligence, vzdělání	☐	☐	☐	☐	☐
smysl pro rodinný život	☐	☐	☐	☐	☐
dobré finanční zázemí	☐	☐	☐	☐	☐
vzájemná úcta a uznání	☐	☐	☐	☐	☐
společné náboženské přesvědčení	☐	☐	☐	☐	☐
tolerantnost	☐	☐	☐	☐	☐
věrnost	☐	☐	☐	☐	☐

Co pro Vás znamená v dnešní době manželství? (můžete zaškrtnout více odpovědí).

- je to přežití
- nejdůležitější věc v životě
- jistota, že s tím člověkem zestárnete
- předpoklad k založení rodiny
- možnost budování společného majetku
- jiná odpověď (prosím dopište)

Napište odpověď

Zbývá 100 znaků

Chcete mít jednu děti?

- ano
- ne
- nevím

Kolik dětí by jste chtěli mít?

- 1
- 2
- 3
- více

Kdybyste s partnerem /partnerkou měli spolu dítě, považujete za důležité být oddáni?

- rozhodně ano
- nevím
- rozhodně ne

- spíše ano
- spíše ne

Pro výchovu dětí je velmi důležité, aby měli jejich rodiče uzavřen sňatek.

- rozhodně ano
- nevím
- rozhodně ne

- spíše ano
- spíše ne

Myslíte, že má smysl, aby se lidé brali, i když neplánují děti?

- rozhodně ano
- nevím
- rozhodně ne

- spíše ano
- spíše ne

Myslíte si, že je správné zůstat v manželství (např. kvůli dětem..), i když jinak by manželství již nefungovalo?

- rozhodně ano
- nevím
- rozhodně ne

- spíše ano
- spíše ne

ODESLAT DOTAZNÍK